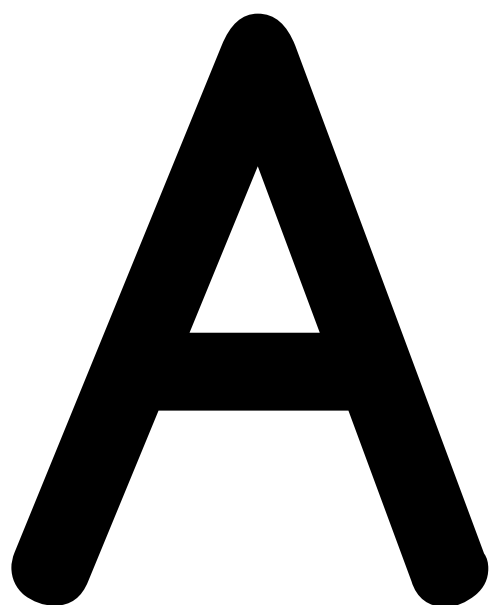
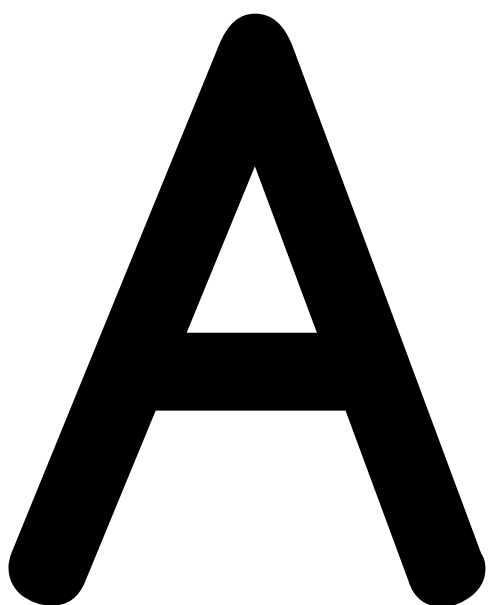

de Appel arts centre

de Appel arts centre

de Appel arts centre

de Appel arts centre

Jaarverslag 2008

	Inleiding	5
Hoofdstuk 1	Tentoonstellingen	6
	2 Het Schaduwkabinet	15
	3 Projecten	33
	4 Performances	34
	5 Informances & Events	36
	6 Prijzen en Grants	39
	7 Publicaties	41
	8 Bibliotheek en Archief	42
	9 Curatorial Programme	43
	10 Bestuur, Staf, Medewerkers	45
	11 de Appel in de Media	46
	Colofon	47

Inhoudsopgave

de Appel arts centre (adres in 2008)
Nieuwe Spiegelstraat 10
NL-1017 DE Amsterdam
t 31 20 6255651
f 31 20 6225215
www.deappel.nl

"Instellingen als De Appel in Amsterdam en Witte de With in Rotterdam zonder eigen collectie zijn volgens de Mondriaan Stichting waardevol omdat ze 'flexibel zijn en actueel kunnen programmeren'".
Kunstredactie, Mondriaan Stichting wil 5 mln euro erbij, NRC Handelsblad
13/03/08, p. 10

Totaal aantal bezoekers 2008: 15.941

All about Now

"But the way the prophets of the twentieth century went to work was this. They took something or other that was certainly going on in their time, and then said it would go on more and more until something extraordinarily happened...All these clever men were prophesying with every variety of ingenuity what would happen soon, and they all did it in the same way, by taking something 'going strong', as the saying is, and carrying it as far as ever their imagination could stretch. This, they said, was the true and simple way of anticipating the future."

De politieke apathie heeft een toppunt bereikt, de democratie is dood want een parodie van zichzelf geworden waarbij iedereen - met of zonder kwalificaties - door een totaal willekeurig selectieproces kan verkozen worden tot koning en premier. Dit is kort gezegd het uitgangspunt van de politieke fantasie "The Napoleon of Notting Hill" die G.K. Chesterton in 1904 schreef en waarin hij acht decades vooruitkijkt. Het 'futuristische' Londen dat hij in deze satire beschrijft is - in tegenstelling tot het Londen-Airstrip One in George Orwells legendarische dystopische roman "1984"- in tachtig jaar nagenoeg niet veranderd, de hierboven beschreven totale 'toevalisering' van het verkiezingsproces niet te na genomen. In zijn eerste roman steekt Chesterton de draak met het wetenschappelijke utopisme van collega-auteur en sci-fi-godfather H.G. Wells, maar eigenlijk neemt hij iedereen op de korrel die (exotische of bizarre) toekomstvoorspellingen durft te doen. In Chesterton's satire is de wereld statisch, lijkt de toekomst op het heden en wordt eenieder die uitspraken durft te doen over wat 'morgen' brengt genadeloos afgestraft. In een gesprek met collega-curator Guillaume Desanges, die in 2007 al te gast was bij **de Appel**, merkte deze op dat er in de microkosmos van de hedendaagse kunstwereld op een andersoortige manier sprake is van dit soort obsessieve preoccupatie met later. Het lijkt alsof kunstenaars en curatoren - na de collectieve uitgesproken interesse in historie en geschiedenis(en) of de zogenaamde 'archive fever' zoals Okwui Enwezor het noemde - een voorliefde hebben ontwikkeld voor retro-futurisme, een fascinatie voor manieren waarop in het verleden ideeën over de toekomst werden ontwikkeld en visueel vormgegeven.

De Appel heeft zich in 2008 noch laten meeslepen door de zogenaamde 'archival impulse', door het onophoudelijk refereren naar wat voltooid en voorbij is, noch stond de programmering in het teken van de verre vista's van 'later' of (oude) toekomstbeelden. Het accent werd, als een extensie van de programmering van de voorbije twee jaar, gelegd op het levendige 'verbond' tussen het verleden en het heden. Met curator Alexis Vaillant en kunstenaars Marc Camille Chaimowicz en Paul Sietsema werd gezocht naar een oorspronkelijke manier om een niet-museale overzichtstentoonstelling annex retrospectieve een eigenzinnige vorm te geven. Onder impuls van kunstenaar Arnoud Holleman en curator Mark Kremer werd 'en publique' nagedacht over de 'erfenis' van de 19de eeuws romantische opvatting over de kunstenaar als (zelfdestruectief) genie. In samenspraak met collectief If I Can't Dance..., curator Roel Arkesteijn en kunstenaar Nancy Spero werd de actualiteit van het feminisme onder de loep genomen en in samenzwering met curator Vanessa Desclaux en kunstenaar Allen Ruppersberg werden de eigen 'institutionele herinneringen' van **de Appel** geactiveerd.

Naast de tentoonstellingen die **de Appel** als een van haar meest zichtbare 'instrumenten' hanteerde, werden binnen- en buitenshuis een levendige reeks performances gerealiseerd in alliantie met podiumpartners als het Something Raw festival en de 'troupe' Mug met de gouden Tand. Performances met professionele acteurs, amateur dansers en aspirant toneelspelers waarin de 'murky waters' tussen dans, theater en beeldende kunst uitvoerig getest werden. Andere onbekende zones werden geëxploreerd door de participanten van het Curatorial Programme die de 'nieuwe stad' Luiders Rijn als hun werkterrein namen. Een 'plethora' aan publicaties, projecten, informances, events, prijzen en grants complementeerde het jaarprogramma 2008 waarbij het onderzoek naar 'wat nog niet begrepen en gekend is' als een van de voornaamste leidraden fungeerde. Of zoals kunstenaar Robert Filliou het ooit formuleerde:

"Research is not the privileged domain of those who know. On the contrary it is the domain of those who do not know. Turning your mind, paying attention to anything you fail to understand is research. Sewers, f. i. or happiness, love, clouds, insects, timidity, hunger, fashion, presence and absence, the sense of smell and the sense of senses, or something else..."¹

HOOFDSTUK I: TENTOONSTELLINGEN

Dit "What you fail to understand" was tevens de inzet van het ' afscheidsp-
ject' dat de Finse kunstenaar Otto Karvo-
nen bedacht voor de tentoonstellingsruim-
te van **de Appel** aan de Nieuwe Spiegel-
straat die in januari 2009 definitief
haar deuren sloot. Middels een banier aan
de voorgevel en een architecturaal model
in de entreehal suggereerde Karvonen dat
de thuisbasis van **de Appel** in de nabije
toekomst zou worden getransformeerd tot
een 'vreemdelingenpaleis', een luxueus
resort voor buitenlanders, migranten
en ex-pats dat zich kenmerkte door een
gigantisch biomorfe toren op het dak.
Vele voorbijgangers en nog meer trouwe
bezoekers van **de Appel** namen zijn bizarre
fantasie voor een 'waar visioen' aan.
2008 werd afgerond met een performatief
'bal masqué' dat naast een feestelijk en
bijna ritueel afscheid van het pand aan
de Nieuwe Spiegelstraat 10 - tijdens de
nacht die de overgang naar het nieuwe
jaar markeerde - eveneens symbool stond
voor de gesluierde of de gemaskerde toe-
komst van **de Appel**.

G. K. Chesterton volgend ligt (fantasti-
sche) voorspellingen doen immers niet
in onze aard. Het bewerkstelligen en
mogelijk maken van 'wat er in het ver-
schiet ligt' daarentegen wel, vanuit
de stimulerende gedachte en het prikke-
lende besef dat 'de toekomst veel langer
zal duren dan het verleden'.

Ann Demeester,
Directeur

1. In de brochure bij Filliou's project
"Research at the Stedelijk", Stedelijk
Museum, Amsterdam, 1971.

23 februari - 6 april

"To Burn Oneself with Oneself: the Romantic Damage Show"

Groepstentoonstelling

Deelnemende kunstenaars: Harmen Brethouwer (NL), Günther Förg (DE), Rodney Graham (CA), Joan Jonas (US), Michael Landy (GB), Renzo Martens (NL/BE), Jewyo Rhii (KR), Christoph Schlingensief (DE), Annika Ström (SE/UK) en Richard T. Walker (GB/US)

Curators: Mark Kremer (NL) in samenwerking met Ann Demeester (BE)

De romantiek is helemaal terug. Een paar jaar geleden leek het wel alsof het begrip uit een of ander duister verleden was opgedolven en opgepoetst om de van bakens verstoken hedendaagse kunst weer wat inhoudelijk reliëf te geven. Van de romantische topoi gaat een haast universele aantrekkingskracht uit, waardoor ze op gezette tijden weer opduiken. Maar wat is er nu werkelijk aan de hand? Is de actuele aandacht voor de romantiek - een tijdperk waarin denkers, dichters en kunstenaars ondermeer het eigen subjectieve gevoel als uitgangspunt van hun werk

Financiële ondersteuning:
Ministerie van OC&W, Gemeente Amsterdam

Met speciale dank aan:
het Goethe-Institut, Amsterdam

Met dank aan:
Collectie Groninger Museum - Groningen, Pennebaker Hegedus Films - New York, Hauser & Wirth - Zürich, Thomas Dane Gallery - London, Galerie Rüdiger Schöttle - München, Sherman Gallery - Sydney, Galerie Micheline Szwaycer - Antwerp, MTS Audiovisueel - Zaan- dam, Luc Bellier - Paris, Gordon Watson - London en Gery van Tendeloo.

Publiciteit:
Uitnodigingskaart, digitale nieuwsbrief, website www.deappel.nl, persbericht (inter)nationaal, eflux, Art Forum Holland Page, Akka-kalender, advertenties Witte Raaf, Metropolis M

Aankondigingen:
Mister Motley (Agenda, Mister Motley is gek op kunst), www.uitburo.nl, amsterdam-museums.nl, Het Parool (PS van de week), Website Het Spiegelkwartier www.het-spiegelkwartier.nl, NL20 Expo, Day by Day, Volkskrant (Agenda Beeldende Kunst), Uitkrant (exposities en lezing & debat), www.artfacts.net, www.kunstaspekte.de, www.duitslandweb.nl, www.ertussenuit.com, www.kunstbus.nl, www.galleries.nl

namen - een uiting van een paradigma-verschuiving in de beeldende kunst? Neemt de kunstwereld zo afscheid van de jaren '90, de daarmee verbonden 'relational aesthetics' en het cultiveren van de collectieve ervaring en de sociale handeling binnen de kunst? 'Heeft de urgentie van een nieuw draaiboek voor de wereld van het zichtbare' (Pierre Huyghe) afgedaan? Ontwikkelen de kunstenaars van nu hun draaiboeken weer voor en vanuit het individuele/persoonlijke? "To Burn Oneself with Oneself: the Romantic Damage Show" ging over deze vragen. Het was een tentoonstelling die was opgezet als een onderzoek naar en een pleidooi voor de romantische kunstenaarspositie. Gastcurator Mark Kremer (NL) selecteerde in samenwerking met Ann Demeester (BE) tien kunstenaars die hun oeuvre opvatten als een levenswerk, waarbij kunst en leven kunnen versmelten en zich aan elkaar branden.

Aantal bezoekers: 2.772

Tentoonstellingen

Artikelen:
NRC Handelsblad (2x), NRC Next, NRC Handelsblad (Cultureel Supplement), Vrij Nederland, Het Parool, Metropolis M, Tubelight, Frieze

TV:
Renzo Martens in De Kunst, NPS

Quotes:
"Het goede van deze thematische groepstentoonstelling is dat er niet gezocht is naar de letterlijke, romantische verbeelding die de afgelopen jaren in het buitenland onderwerp was. In de Appel geen dromerige geschilderde tafelen van 21ste eeuwse hippies zingend bij het kampvuur of naaktlopers in een zomerwei."
Borg, L. ter, De allesvernietigende drift van de romantiek in de kunst, NRC Handelsblad, 10/03/08

"In the Netherlands, 'To Burn Oneself with Oneself: The Romantic Damage Show' at de Appel in Amsterdam, curated by Mark Kremer with Ann Demeester, was a consistently surprising and intelligent proposition in the field of experiential group exhibitions, managing to be grim, fantastical, familiar and foreign throughout its journey."
Giblin, T., Best Group Shows, Frieze, Jan.-Feb. (nr. 120) 2009

19 april - 22 juni

Nancy Spero "Spero Speaks"

Solotentoonstelling

Gastcurator: Roel Arkesteijn (NL)

Nancy Spero (Cleveland, Ohio, 1926) geldt als een van de belangrijkste kunstenaars van haar generatie. Ter gelegenheid van het verschijnen van de unieke publicatie "Codex Spero. Nancy Spero Selected Writings and Interviews 1950-2008" samengesteld door curator Roel Arkesteijn (Scheveningen, 1974) presenteerde **de Appel** op de eerste verdieping van het pand een solotentoonstelling van deze vooraanstaande Amerikaanse kunstenaar. De tentoonstelling omvatte exemplarische werken uit verschillende fasen van Spero's lange kunstenaarsloopbaan: van haar bijtende anti-Vietnam-protesten uit de tweede helft van de jaren zestig, via haar tekstgeoriënteerde feministische aanklachten uit de jaren zeventig tot de uitbundige, meters lange rolprenten die zij sinds begin jaren tachtig maakt, en waarin zij representaties van vrouwen uit allerlei tijden en culturen bijeenbrengt. In retrospectief kan niet anders geconcludeerd worden dan dat Spero vanaf begin jaren zeventig een belangrijke bijdrage leverde aan de ontwikkeling van een

Financiële ondersteuning:
Ministerie van OC&W, Gemeente Amsterdam

Met dank aan:
Samm Kunce, Roger Willems, Jon Bird, Galerie Lelong - New York, Barbara Gross Galerie-München, Anthony Reynolds Gallery-London, Crown Gallery- Brussels

Publiciteit:
Uitnodigingskaart, digitale nieuwsbrief, website www.deappel.nl, persbericht (inter)nationaal, eflux, Art Forum Holland Page, Akka-kalender, advertenties Witte Raaf, Metropolis M, website www.masterhumphreysclock.nl, www.cultuurnet.nl

Aankondigingen:
www.uitburo.nl, amsterdammuseums.nl, Uitkrant Amsterdam (2x), Artipedia, Echo Amsterdam, www.kunstbus.nl. Het Parool (PS van de week), Kunstbeeld (Frontpage), De Witte Raaf, www.Undo.net, website for contemporary art, Volkskrant Agenda beeldende kunst (2x), NRC Handelsblad (Beeldende Kunst selectie), Museumtijdschrift, Day by Day, www.galleries.nl, www.kunstbus.nl

hybride, mondiale en multiculturele beeldtaal, lang voordat die adjectieven modewoorden werden, wat de tentoonstelling nog eens articuleerde. **de Appel** knoopte met deze tentoonstelling tevens aan bij de institutionele interesse in de erfenis en het potentieel van het feminisme.

Quotes:

'De buitengewoon inspirerende tentoonstelling, omvatte exemplarische werken uit verschillende fasen uit haar lange loopbaan (...)
van der Linden, Riet, Spero strikes again, Beelden, nr. 43, 2008 (nr. 3), p. 24

Tentoonstellingen

Artikelen:
Beelden, Opzij (Cultuur, Beeldende Kunst, NRC Handelsblad

Radio:
Radio Ping Pong, een programma over kunst, cultuur en wetenschap/programme on art, culture and science, Ann Demeester spreekt over 'Spero Speaks' & 'Three Films'

Aantal bezoekers: 3.036

19 april- 26 mei

Paul Sietsema "Three Films"

Solotentoonstelling

Curator: Ann Demeester (BE)

De Amerikaanse kunstenaar Paul Sietsema (Los Angeles, 1968) heeft in het laatste decennium naam gemaakt met een klein maar geraffineerd oeuvre van drie 16 mm-films: een productie die in omvang bescheiden is, maar inhoudelijk buitengewoon rijk en gelaagd. In het kader van Sietsema's eerste solotentoonstelling in Europa werden de filmische werken voor het eerst samen gepresenteerd op de tweede verdieping van **de Appel**. Sietsema debuteerde eind jaren negentig in Los Angeles met "Untitled (Beautiful Place)" (1998). In de hierop volgende jaren werkte hij aan het filmisch project "Empire" (2002) en in 2008 finaliseerde hij de productie "Figure 3" (2008). Centraal in het werk van Sietsema staan de geconditioneerdheid van de menselijke blik en de idee dat historische kennis relatief is doordat deze geworteld is in (subjectieve) perceptie - in 'the eye of the beholder'. De complexe driehoeksverhouding tussen de noties (fotografische) reproductie, 'remake' en representatie speelt een prominente rol in al zijn projecten.

Wat is 'echt/ oorspronkelijk' en wat is 'representatie/(filmische) illusie'? Wat is 'nu' en wat is 'verleden'? Sietsema wijst op de steeds veranderende betekenis van materiële zaken (artefacten en de gebouwde ruimte) en beelden. Tegelijkertijd celebreert hij de 'sensuele' kwaliteiten van het medium 16mm-film. In de tentoonstelling werd kijker geprikkeld om zich onder te dompelen in Sietsema's cinematografische (de-)constructies en tegelijkertijd om de aard van de eigen waarneming te bevragen.

Quote:

"Entering the exhibition feels like stepping into a different reality where time moves at a slower pace or even has come to a standstill."

Vesters, C., Paul Sietsema, de Appel, Flash Art (review), Jul. - Sept. 2008, p. 254

Tentoonstellingen

Financiële ondersteuning:
Ministerie van OC&W, Gemeente Amsterdam

Publiciteit:
Uitnodigingskaart, digitale nieuwsbrief, website www.deappel.nl, persbericht (inter)nationaal, eflux, Art Forum Holland Page, Akka-kalender, advertenties Witte Raaf, Metropolis M, www.cultuurnet.nl

Aankondigingen:
www.uitburo.nl, amsterdammuseums.nl, Uitkrant Amsterdam, Echo Amsterdam, De Witte Raaf, www.Undo.net, website for contemporary art, Volkskrant (Agenda beeldende kunst) (2x), www.kunstbus.nl, www.kunstbus.nl
Artikelen: Flash Art (reviews)

Radio:
Radio Ping Pong, een programma over kunst, cultuur en wetenschap, Ann Demeester spreekt over 'Spero Speaks' en 'Three Films'

Aantal bezoekers: 1773

12 mei - 8 juni

"Master Humphrey's Clock"

Groepstentoonstelling
(Op diverse locaties
in Leidsche Rijn, Utrecht)

Deelnemende kunstenaars: Agency (BE), Mariana Castillo Deball (MX/DE), Ricardo Cuevas (MX), Gintaras Didžiapetris (LT), Geoffrey Farmer (CA), Victoria Fu (US), Dora García (SP/BE), Noa Giniger (IL/NL), gerlach en koop (NL), Július Koller (SK), Gabriel Kuri (MX/BE), Nick Mangan (AU/DE), Flávia Müller Medeiros (GB) met Irka (BY/LT), Radim Peško & Louis Lüthi (NL), Sandy Plotnikoff (CA), Michael Rakowitz (US), Simon Starling (GB), Michael Stevenson (NZ/DE), The Faculty of Invisibility en anderen.

Curatoren: Deelnemers van Curatorial Programme 07/08 - Yulia Aksenova (RU), Jesse Birch (CA), Sarah Farrar (NZ), Inti Guerrero (CU) en Virginija Januškevičiūtė (LT).

De participanten van het Curatorial Programme 2007/2008 kregen de opdracht om in hun eindproject - dat de 'finale' vormt van een 8 maanden durend intensief programma - een 'site specific' concept te ontwikkelen voor de VINEX locatie Leidsche Rijn in Utrecht. Zij realiseerden in de maanden februari-mei 2008 de manifestatie "Master

Financiële ondersteuning:

Gemeente Amsterdam, Ministerie van OC&W, Gemeente Utrecht, het VSB Fonds, Mondriaanstichting, K. F. Hein Fonds, Van Bijleveltstichting, Canada Council for the arts

Met dank aan:

BEYOND de kunstopgave voor Leidsche Rijn, Utrecht, SKOR Stichting Kunst en Openbare Ruimte, the Canada Council for the Arts; The Phillip Review; Gemeente Utrecht; Neugerriemschneider; K. F. Hein Fonds; Mondriaan Stichting

Quote:

"Dickens via deze verhalende kunstwerken positioneren in Leidsche Rijn is een prima idee. Het helpt identiteit te geven aan een nog zielarme nieuwe wijk. Als kunst zich een taak moet stellen, dan is het verschaffen van identiteit toch wel het belangrijkste."

Smets, S. Museumkunst verplaatst naar Vinexwijk, NRC Handelsblad, 27/05/08

Publiciteit:

Uitnodigingskaart, digitale nieuwsbrief, website www.deappel.nl, persbericht (inter)nationaal, eflux, Forum Holland Page, Akka-calendar, advertenties in Witte Raaf, Metropolis M, flyers en programmaboekje Tijdelijk Museum Amsterdam

Humphrey's Clock" die bestond uit een tentoonstelling, performances, een publicatie en een serie op educatie gerichte evenementen. "Master Humphrey's Clock" onderzocht de vele snijpunten tussen circulatie van informatie en verhalen vertellen. De titel van het project was ontleend aan een feuilleton (1840-41) van de Engelse 'realist' Charles Dickens, oorspronkelijk bedoeld om een verscheidenheid aan verhalen te presenteren via het verhaal van één personage: de oude Master Humphrey en zijn schat aan manuscripten. Een deel van dit vervolghverhaal werd later bewerkt tot de roman, "The Old Curiosity Shop" (1841). De deelnemers aan het Curatorial Programme 07/08 vonden een exemplaar van Master Humphrey's verhaal op de boekenplank van een tweedehandswinkel in Leidsche Rijn. De tweedehandswinkel als concept gecombineerd met ideeën als circulatie van informatie, persoonlijke herinnering en collectief geheugen, waren de aanzet tot hun eindproject "Master Humphrey's Clock". De centrale tentoonstelling werd gehouden in een door de Nederlandse conceptuele kunstenaar Stanley Brouwn en architect Bertus Mulder ontworpen gebouw in Leidsche Rijn. Andere tentoonstellingslocaties waren een voormalige boerderij, de Emmaus tweedehandswinkel in Leidsche Rijn en Het Schaduwkabinet in **de Appel**. Overige activiteiten vonden plaats bij BAK, basis voor actuele kunst, Utrecht en in De Paperdome, Leidsche Rijn.

Tentoonstellingen

Aankondigingen:

www.uitburo.nl, amsterdammuseums.nl, Paroolbijlage Amsterdam Wereldboekenstad, Het Parool (Agenda), Volkskrant (Agenda Beeldende Kunst), Het Parool (PS van de week), Uitkrant (exposities), De Witte Raaf, Volkskrant (laatste kans), Ons Leidsche Rijn (tentoonstelling), NRC Handelsblad (Beeldende Kunst selectie), ANP Algemeen Nederlands Persbureau, Museumtijdschrift, Metro, Algemeen Dagblad, De Journalist, Leidsch Dagblad, Trouw (De Verdieping), Spits, Stichting Kunst en Openbare Ruimte, www.skor.nl, www.wumswebsite.nl, www.tctubantia.nl, www.12move.nl, www.rtvutrecht.nl, www.kunstaspekte.de, www.amsterdamwereldboekenstad.nl, www.Undo.net website for contemporary art, www.wdw.nl, www.galleries.nl, www.kunstbus.nl

Artikelen:

VAR, De Brug Utrecht, Brabants Dagblad, NRC Handelsblad, NRC Next, www.media-matic.net, AD/Utrechts Nieuwsblad

Aantal bezoekers: 5057 in **de Appel**, 3343 in Leidsche Rijn. 8400 totaal

"The artist is a mysterious entertainer"

Groepstentoonstelling

Deelnemende kunstenaars: Guy de Cointet (FR/US), Trisha Donnelly (US), Mario Garcia Torres (MX/US), Benoit Maire (FR), Matt Mullican (US) & Allen Ruppersberg (US).

Gastcurator: Vanessa Desclaux (FR/GB)

"The artist is a mysterious entertainer" had als uitgangspunt het permanente werk van Allen Ruppersberg, gesitueerd op de bovenste verdieping van **de Appel**. Ruppersbergs "Library Floor" (1994) is gemaakt van zwart/wit geblokt linoleum waarop woorden zijn geschreven die staan voor toevoegingen aan de denkbeeldige bibliotheek van de kunstenaar. Dit werk functioneerde als fysiek en conceptueel kader voor de tentoonstelling. Uitgaande van deze imaginaire bibliotheek onderzocht de tentoonstelling de veelzijdige rol van de kunstenaar als auteur, verteller en fictief karakter, gericht op verschillende kunstpraktijken die affiniteit hebben met de performatieve dimensie van taal en het ontstaan van fictie. De titel van de tentoonstelling was ont-

Tentoonstellingen

Publiciteit:

Uitnodigingskaart, digitale nieuwsbrief, website www.deappel.nl, persbericht (inter)nationaal, eflux, Art Forum Holland Page, Akka-kalender/calendar, advertenties Witte Raaf, Metropolis M

Aankondigingen:

Artipedia, www.uitburo.nl, amsterdammu-seums.nl, website Het Spiegelkwartier, www.hetspiegelkwartier.nl, Paroolbijlage Amsterdam Wereldboekenstad, Het Parool (Agenda beeldende kunst), NL 30, Festivalgids, Festival aan de Werf, Volkskrant (Agenda) (2x), Het Parool (PS (uit) vandaag in de stad) (2x), Uitkrant Amsterdam, Volkskrant (Agenda), Day by Day, NRC Handelsblad (Cultureel Supplement), www.galleries.nl, www.kunstbus.nl

Aantal bezoekers: 1.079

Binnen het kader van de doorlopende performancereeks 'Situations' nodigde **de Appel** curator Vanessa Desclaux en kunstenaar Arnoud Holleman uit om een project te realiseren dat het performancearchief van **de Appel** heractiveert. Beiden stelden de 'figuur' van de kunstenaar als 'fictief of conceptueel' personage centraal in hun presentaties.

leend aan een van de vele uitspraken of gedachten opgetekend door Ruppersberg waarin hij refereert aan de beroemde boeienkoning, Harry Houdini, wiens leven het onderwerp was van zijn gefilmde voordracht: "Lecture on Houdini" (1973).

Financiële ondersteuning:
Gemeente Amsterdam, Ministerie van OC&W en le Conseil Régional d'Acquitaine

Met dank aan:
Thomas Bernard, Cortex Athletico, Florence Bonnefous, Air de Paris - Paris, Christin Burgin, Sara Carels, Hugues de Cointet, Mary Ann Glicksmann, Kadist Art Foundation - Parijs, Moritz Kung, Yannick Miloux, FRAC Limousin - Limoges, Maison Descartes - Amsterdam, Jan Mot, Andy Stillpass, Micheline Sz wajcer, Ive Stevenheids, Astrid van Zon, Huis en Festival a/d Werf - Utrecht en Eva Wittocx

2 - 22 juni

"Immovably Centred"

Performance & videoproject

Arnoud Holleman (NL)

i. s. m. mugmetdegoudentand

Met deelname van Debbie Korper, Marcel Musters, Gerardjan Rijnders, Joke Tjal-sma, Marian Boyer, Beppie Melissen, Jacqueline Blom, Ton Kas, Hans Aarsman, Tom Jansen, Cas Enklaar, Hilt de Vos, Ann Demeester, Axel Rüger, Sophie Berrebi, Arnoud Holleman, Nickel van Duijvenboden, Johan Leestemaker

"Immovably Centred" was een cross-over van theater en beeldende kunst gereali-seerd door schrijver/kunstenaar Arnoud Holleman (NL, 1964) in samenwerking met theatergroep mugmetdegoudentand. Arnoud Holleman doet sinds een aantal jaar onderzoek naar het kunstenaarschap van Auguste Rodin. Eén van zijn vragen is of en hoe 19e eeuwse noties over genialiteit nog steeds een rol spelen in de actuele kunstpraktijk. Thema's die daarbij naar voren komen zijn de rol van 'het persoon-lijke' in de kunst en het aspect van zelf-fictionalisering in de verbeelding van kunstenaars. De titel "Immovably Centred" is afgeleid van het motto dat de dichter Rainer Maria Rilke (1875-1926) gebruikte voor zijn lyrische biografie over Auguste

Rodin uit 1902: 'The hero is he who is immovably centred.' In dit boek portret-teert Rilke de legendarische Rodin als iemand met een bovenmenselijke vorm van genialiteit. In de door Holleman geschre-ven tekst "Immovably Centred", werd een hedendaagse kunstenaar opgevoerd die zich nog steeds identificeert met dit type kunstenaarschap. De verkleefde relatie tussen grootheidswaan en mislukkingfan-tasie die hiervan het gevolg is, werd nauwgezet ontleed. In een serie perfor-mances met steeds wisselende 'acteurs' werd de tekst in duo's uitgesproken. Naast een reeks van negen live performan-ces waren de registraties van deze events als video-installatie te zien in **de Appel**.

Tentoonstellingen

Financiële ondersteuning:

Gemeente Amsterdam, Ministerie van OC&W, Fonds BKVB, Platform Theaterauteurs, Amsterdams Fonds voor de Kunsten en Lec-toraat Beeldende Kunst Avans Hogeschool AKV/St Joost

Met dank aan:

Geert Jan van Ouwendorp

Externe partner:

mugmetdegoudentand

Publiciteit:

Uitnodigingskaart, digitale nieuwsbrief, website www.deappel.nl, persbericht (inter)nationaal, eflux, Art Forum Hol-land Page, Akka-kalender, advertenties Witte Raaf, Metropolis M

Aankondigingen:

Artipedia, www.uitburo.nl, amsterdammu-seums.nl, website Het Spiegelkwartier, www.hetspiegelkwartier.nl, Paroolbijla-ge, Amsterdam Wereldboekenstad, Het Parool (Agenda beeldende kunst), NL 30, Festivalgids, Festival aan de Werf, Volkskrant (Agenda) (2x), Het Parool (PS (uit) vandaag in de stad) (2x), Uitkrant Amsterdam, Volkskrant (Agenda), Day by Day, NRC Handelsblad (Cultureel Supple-ment), www.galleries.nl, www.kunstbus.nl

Aantal bezoekers: 1.079

5 juli - 7 september

Marc Camille Chaimowicz

„In The Cherished Company of Others..”

Collectieve retrospectieve

Met: Anonymous, Richard Artschwager, Nairy Baghramian, Joseph Beuys, Tom Burr, James Lee Byars, Enrico David, Emile Guy, Michael Krebber, Jason Meadows, Clémence Meunier, Jozef Peeters, Loïc Raguénès, Gerrit Thomas Rietveld, Elsa Schiaparelli, Lily van der Stokker, Amikam Toren, Andy Warhol

En met "Jean Cocteau" (2003-2008).

Gastcurator: Alexis Vaillant (FR)

de Appel presenteerde de eerste solotentoonstelling in Nederland van de Pools/Frans/Britse kunstenaar Marc Camille Chaimowicz. Chaimowicz heeft pas recent brede erkenning gekregen voor zijn eigenzinnig oeuvre dat in de afgelopen 35 jaar is ontstaan. Het was de tweede keer dat de kunstenaar tentoonstelde in **de Appel**: al in april 1980 presenteerde Chaimowicz op uitnodiging van Wies Smals de performance/installatie "Partial Eclipse".

Financiële ondersteuning:
Ministerie van OC&W, Gemeente Amsterdam,
Lloyd Hotel - Amsterdam

Met dank aan:
Charles Asprey, Museum Boijmans van Beuningen - Rotterdam, Galerie Buchholz - Cologne, Cabinet - London, Centraal Museum - Utrecht, Le Consortium - Dijon, Corvi-Mora - London, Maison Descartes - Amsterdam, Chris Gorell-Barnes, Jean-Paul Guy, Boubon-Lancy, Nederlands Architectuurinstituut - Rotterdam, Galerie Giti Nourbakhsh - Berlin, SMAK-Gent, Capucine Perrot, Anthony Reynolds Gallery - London, Alexander Schroeder, Lisette Smits, Olivier Saillard, Frederique van Oorschot en Suzanne Oxenaar

Externe partner:
PMMK, Oostende

Quote:

"Schrijvers en ontwerpers kennen de kracht van voorwerpen, de bezieling die ze krijgen door gebruik, aandacht en plaats. In kunstcentrum **de Appel** is het een beeldend kunstenaar die je daar op wijst."
Bronwasser, S, Goed gevoel voor enscenering bij eigenzinnige Chaimowicz, Volkskrant, 16/08/2008

De tentoonstelling in 2008 is ontstaan uit talloze gesprekken die de kunstenaar voerde met de curator Alexis Vaillant (FR) en waarin de idee van de niet-museale retrospectieve werd herdacht. Uit hun dialoog was het idee gegroeid om een brede selectie werken van Chaimowicz te combineren met architecturale modellen en kunstwerken van een selecte groep internationale makers waarmee de kunstenaar zich verwant voelt en die hem inspireren. Samengesteld in de geest van speels onderzoek en 'flânerie' - kenmerkend voor Chaimowicz's idiosyncratische dandyisme - belichtte deze tentoonstelling het idee dat een artistieke productie op hetzelfde niveau beleefd kan worden als haar mentale 'achtergrond'. Tussen alle werken bestonden visuele en conceptuele links en door deze ontelbare associaties kreeg de bezoeker inzicht in de persoonlijke denkwereld van Chaimowicz.

Een co-productie met PMMK, Provinciaal Museum voor Moderne Kunst (Oostende)
27 sept-15 dec, 2008.

Tentoonstellingen

Publiciteit:
Uitnodigingskaart, digitale nieuwsbrief, persbericht, persbericht international, website www.deappel.nl, advertenties Witte Raaf, Metropolis M, eflux, persbericht PMMK, Akka-kalender, www.cultuurnet.nl

Aankondigingen:
www.ambafrance.nl, www.mediamatic.net, www.kunstdezemaand.nl, www.artopsent.com, www.cjp.nl, www.stroom.nl, www.artdaily.org, www.issuu.com, www.arttattler.com, www.metropolism.com www.UnDo.net, www.ertussenuit.com, www.thalys.nl, NRC Radio Voorkeur
Amsterdam Weekly (3x), Artforum, Blend, Day by Day, Day by Day, Kunstbeeld, Museumtijdschrift, NRC-Handelsblad (2x) Het Parool (PS van de week) (7x), Tubelight, Tube's choice, De Uitkrant, Volkskrant (3x)

Artikelen:
Revue d'art Contemporain, Volkskrant, Frieze, Website Metropolis M, Kunstbeeld, Metropolis M, ArtForum
Radio: Ann Demeester over/on "... In The Cherished Company of Others..." in 'De Avonden' program(me), Radio 6, 03/09/2008

Aantal bezoekers: 2.562

If I Can't Dance, I Don't Want To Be Part Of Your Revolution

Editie III

"Maskerade"

Kunstenaars: Keren Cytter (IL), Jon Mikel Euba (ES), Olivier Foulon (BE), Suchan Kinoshita (JP), Joachim Koester (DK/US), Sarah Pierce (US/IE,) en Stefanie Seibold (DE)

Gastcuratoren: Frederique Bergholtz (NL) & Annie Fletcher (IE/NL)

In 2006 ging **de Appel** een langdurig partnerschap aan met *If I Can't Dance, I Don't Want To Be Part Of Your Revolution*, een reizend platform voor performance gerelateerde praktijken in de beeldende kunst. De derde editie in 2008 had het thema 'Maskerade' en lag in het verlengde van het eerdere onderzoek van *If I Can't Dance...* naar het theatrale (Editie I, 2005) en de erfenis en het potentieel van het feminisme (Editie II, 2006-2007). **de Appel** verwijst met deze gecontinueerde samenwerking op een indirecte manier naar de 'roots' van de organisatie (1975-1983,

Financiële ondersteuning:

Ministerie van OC&W, Gemeente Amsterdam, "Editie III-Maskerade" is ondersteund door: De Europese Unie -Culture Programme (2007-2013), Het Fonds BKVB, Mondriaan-stichting, Prins Bernard Cultuurfonds, Amsterdam Fonds voor de Kunst, SNS Reaalfonds

Met dank aan:

Theater Frascati, Kölischer Kunstverein Keulen, Rijksakademie van beeldende kunsten, Rijksmuseum Amsterdam, SMBA, OT 310

Quote:

'In zijn vorige twee incarnaties wist het project *If I Can't Dance, I Don't Want To Be Part Of Your Revolution* zijn uitgangspunten - los gegroepeerd rond thema's als performance, theater en feminisme - op intelligente wijze ze steeds te onttrekken aan al te voor de hand liggende antwoorden, daarmee continu de dialoog zoekend tussen makers en kijkers. Ook de derde editie van curatoren Frederique Bergholtz en Annie Fletcher getuigt van deze wens tot kritische dialoog.'

Tuijn, E. Van, *If I Can't Dance, Editie III Maskerade*, Metropolis M, (nr. 6), 2008, p. 83

directeurschap Wies Smals) en naar het feit dat noties als 'het performatieve' en feminisme een belangrijke, blijvende rol spelen in het programma van **de Appel**. In "Editie III - Maskerade", die bestaat uit een proloog en vier episodes die op verschillende locaties plaatsvinden, wil *If I Can't Dance...* samen met de kunstenaars en andere bemiddelaars, onderzoeken hoe vandaag wordt omgegaan met ideeën over (de constructie van) identiteit. Hierbij werd in **de Appel** aandacht besteed aan rituelen, gebaren, genormaliseerd versus grensoverschrijdend gedrag, verborgen versus manifesterende actie en verschillende benaderingen van het spel met rollen, (machts)posities en verschijningen. Integraal onderdeel van de tentoonstelling was een archiefpresentatie van kunstenaar Stefanie Seibold en Nell Donkers, de bibliothecaris van **de Appel**, waarin historische posities en projecten met betrekking tot de notie maskerade werden geïllustreerd.

Tentoonstellingen

Publiciteit:

Uitnodigingskaart, digitale nieuwsbrief, persbericht, international persbericht, website www.deappel.nl, eflux, Art Forum Holland Page, Akka-kalender, advertenties Witte Raaf, Metropolis M, www.cultuurnet.nl, magazine *If I Can't Dance*

Aankondigingen:

Time Out Listing, Het Parool PS van de week (5x) De Standaard-exposities buitenland, De Volkskrant, Beeldende Kunst, Day by Day, www.Undo.net, website for contemporary art, Volkskrant Beeldende Kunst, www.kunstbus.nl, www.galleries.nl

Artikelen:

Metropolis M, Website Metropolis M, NRC Handelsblad

Radio:

Amsterdam FM Radio, Kunst en Cultuur in De Openbare Bibliotheek Amsterdam, 23/10/08 Extra: Uitzending narrow-castingprogramma op de Zuidas

Aantal bezoekers: Tentoonstelling & performance in **de Appel**: 2042
Frascati, OT 310 & SMBA samen: 320

HOOFDSTUK 2: HET SCHADUW- KABINET

Een vast onderdeel van de nevenprogramme-
ring van **de Appel** is de projectruimte 'Het
Schaduwkabinet'. Hierin worden 'opkomende
curatoren en (ex)studenten
van het 'Curatorial Programme' (CP),
dat **de Appel** sinds 1994 organiseert, uitge-
nodigd om een presentatie te verzorgen in
het voormalige directiekantoor.

onderdeel van hun project "Master Humphrey's Clock" dat zich vanaf 11 mei manife-
steerde in Het Gebouw van Stanley
Brown en andere locaties in Leidsche
Rijn, Utrecht.

Financiële ondersteuning:
Gemeente Amsterdam, Ministerie van OC&W.
Gemeente Utrecht, het VSB Fonds, Mondri-
aanstichting, K. F. Hein Fonds, Van Bijle-
veltstichting, Canada Council for the arts

Met dank aan:
BEYOND de kunstopgave voor Leidsche Rijn,
Utrecht, SKOR Stichting Kunst en Openbare
Ruimte

Quote: "Dickens via deze verhalende
kunstwerken positioneren in Leidsche
Rijn is een prima idee. Het helpt iden-
titeit te geven aan een nog zielarme
nieuwe wijk. Als kunst zich een taak
moet stellen, dan is het verschaffen van
identiteit toch wel het belangrijkste."
Smets, S, Museumkunst verplaatst naar
Vinexwijk, NRC Handelsblad, 27/05/08

Publiciteit:
Uitnodingskaart, digitale nieuwsbrief,
website www.deappel.nl, persbericht
(inter)nationaal, eflux, Art Forum Hol-
land Page, Akka-kalender, advertentie
Witte Raaf, advertentie Metropolis M,
flyers en programmaboekje Tijdelijk
Museum Amsterdam,

23 februari – 6 april

"Master Humphrey's Clock": preparations

19 april – 8 juni

"Master Humphrey's Clock": "The reader must not expect to know where I live"

Tentoonstelling

Met werken van o. a.: Nick Mangan (AU/DE),
Sandy Plotnikoff (CA), Radim Peško
& Louis Lüthi (NL).

Tijdens de voorbereidende fase van de eind-
presentatie "Master Humphrey's Clock"
in Leidsche Rijn is door de deelnemers aan
het Curatorial Programme 2007-2008 Het
Schaduwkabinet - het voormalige directie-
kantoor - in gebruik genomen als tijdelijk
hoofdkantoor van "Master Humphrey's Clock".
Van 23 februari tot 6 april kon men hier
regelmatig terecht voor presentaties, dis-
cussies en andere evenementen. Dit openbare
programma diende als inleiding en verkla-
ring voor het kernbegrip van "Master Humph-
rey's Clock": de mogelijkheid tot transfor-
matie. Vanaf 19 april presenteerden de
deelnemers van het Curatorial Programme
2007/2008 in het Schaduwkabinet een nieuw

Het Schaduwkabinet

Aankondigingen:

www.uitburo.nl, amsterdammuseums.nl,
[www.skor.nl](http://Paroolbijlage Amsterdam Wereldboeken-
stad, Het Parool(Agenda), Volks-
krant(Agenda Beeldende Kunst), Het
Parool(PS van de week), Uitkrant (exposi-
ties), De Witte Raaf, Volkskrant (laatste
kans), Ons Leidsche Rijn (tentoonstel-
ling), NRC Handelsblad (Beeldende Kunst
selectie), ANP Algemeen Nederlands Pers-
bureau, Museumtijdschrift, Metro, Alge-
meen Dagblad, De Journalist, Leidsch Dag-
blad, Trouw(De Verdieping), Spits, Stich-
ting Kunst en Openbare Ruimte,
<a href=) www.wumswebsite.nl,
www.tctubantia.nl, www.12move.nl,
www.rtvutrecht.nl, www.kunstaspekte.de,
www.amsterdamwereldboekenstad.nl,
www.Undo.net website for contemporary
art, www.wdw.nl, www.galleries.nl,
www.kunstbus.nl

Artikelen:

VAR, De Brug Utrecht, Brabants Dagblad,
NRC Handelsblad, NRC Next, [www.media-
matic.net](http://www.media-
matic.net), AD/Utrechts Nieuwsblad

Aantal bezoekers: 5057 in **de Appel**
en 3343 in Leidsche Rijn, 8400 totaal

5 juli - 7 september

"No More Reality. Step 3: SHARED FOLDER"

Crowd and Performance: demonstration, public space, use of body

Met bijdragen van: Fia Backström
& Sharon Hayes

Video screenings: Johanna Billing, Susanne Burner, Marcelo Exposito, Inventory, Ligna, Radek Community, R. E. P Group, Skart Group, Hito Steyrel, Annika Ström, Dmitry Vilensky, Henry VIII Wives (in samenwerking met Horkestar, Vladmarx, BGYSS, WoO, Milos, Jelena en Ana)
Magazines, boeken, kranten, posters, pamfletten, pamphlets: Susanne Burner, Chto Delat, Sam Durant, David Ter Oganyan, Roman Ondak, R. E. P Group, Bruno Serralongue, Annika Ström, Phillipe Parreno, Version

Gastcuratoren: Claire Staebler (FR)
& Jelena Vesic (RS)

Ex-CP-studenten (CP 2004/2005) Claire Staebler (FR) & Jelena Vesic (RS) presenteerden hun project "No More Reality. Step 3: SHARED FOLDER". "No More Reality" onderzocht de nieuwe mogelijkheden van collectief denken en collectief handelen in de publieke ruimte. De exposities, publicaties en discussies die het proces vergezellen, worden eerder opgevat als fragmentarische omstandigheden en stappen in het onderzoek dan als de beslissende projecten met vaststaande, welomlijnde conclusies. Als derde stap in het "No More Reality"-project werd onderzoeksmateriaal en een klein documentatiecentrum gepresenteerd in Het Schaduwkabinet. Naast het tonen van site-specific installaties met bijbehorende video- en geluidsregistraties, catalogi, boeken, posters en folders, gaf de gepresenteerde selectie kunstwerken een blik op de verscheidenheid aan instrumenten die bij diverse manifestaties worden ingezet, zoals slogans, vlaggen, t-shirts, gratis kranten en flyers, en daarmee ook een inzicht in de esthetiek en het vocabulaire van hedendaags protest.

Het Schaduwkabinet

Publiciteit:

Uitnodigingskaart, digitale nieuwsbrief, persbericht, international persbericht, website www.deappel.nl, eflux, advertentie/advertisement Witte Raaf, advertentie/advertisement Metropolis M, Akkalkalender/calendar, e-flux, www.cultuurnet.nl

Aankondigingen:

Het Parool (PS van de week) (7x), Het Parool (Gaan!), Uitkrant, Amsterdam Weekly (3x),

Aantal bezoekers: 2.562

"To Burn Oneself with Oneself: the Romantic Damage Show"
Annika Ström "This work was made with passion", 2008
Courtesy Lautom Contemporary & c/o Atle Gerhardsen
Photo: Cassander Eeftinck Schattenkerk

Nancy Spero "**Spero Speaks**"
Photo: Cassander Eeftinck Schattenkerk

Paul Sietsema "**Untitled (Beautiful Place)**", 1998
16 mm film in black-white and colour, 19 min.
Courtesy Regen Projects, Los Angeles
Photo: Cassander Eeftinck Schattenkerk

"Master Humphrey's Clock"

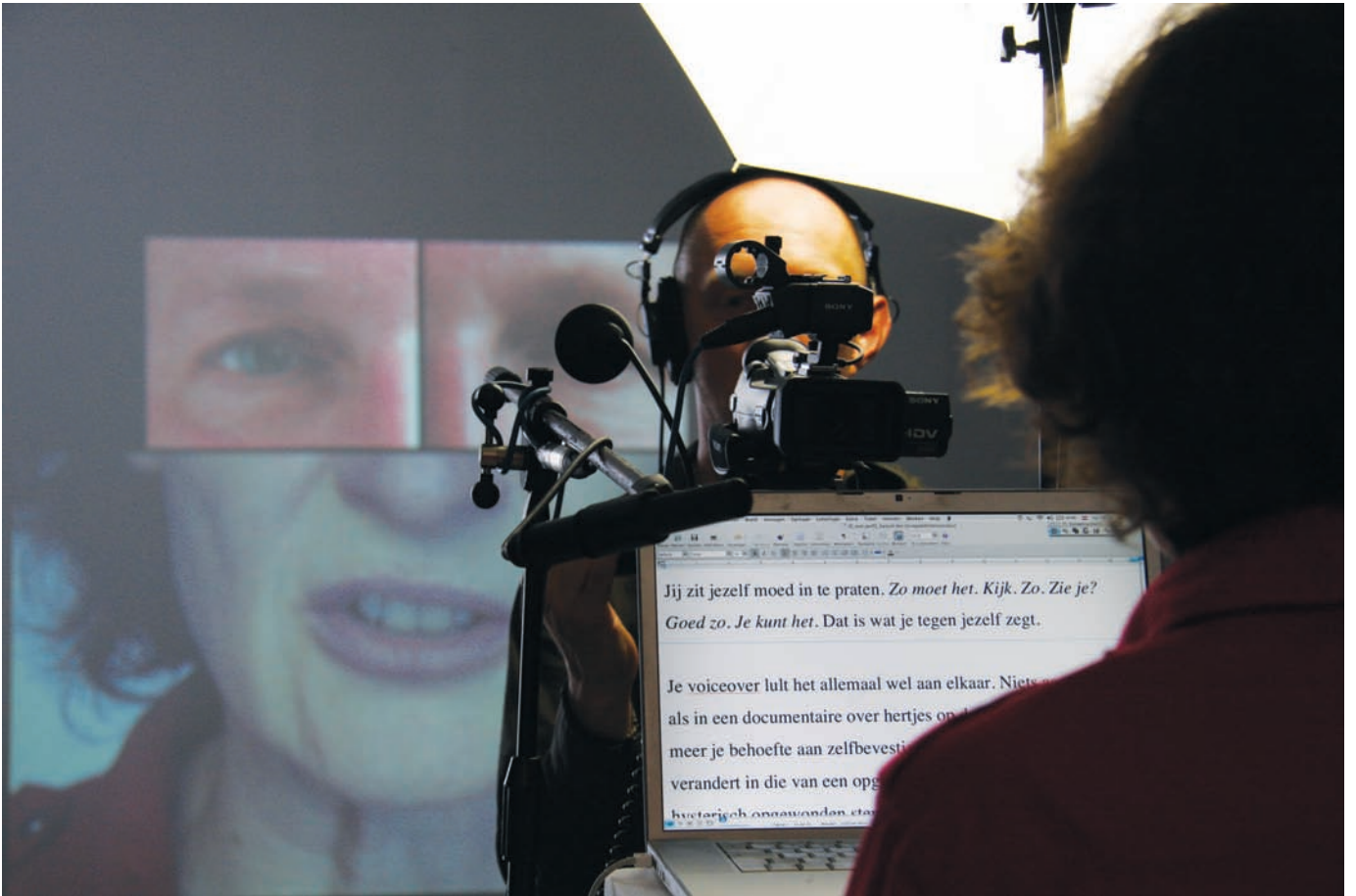
Het Gebouw by Stanley Brouwn and Bertus Mulder.

Exhibition venue with works by Gintaras Didziapetris, Geoffrey Farmer,
Dora Garcia, gerlach en koop, Noa Giniger, Sandy Plotnikoff.

Photo: Andrei Chernikov

"The artist is a mysterious entertainer"
Foto/photo: Cassander Eeftinck Schattenkerk

Arnoud Holleman i. c. w. mugmetdegoudentand "**Immovably Centred**"
Photo: Geert Jan van Ouwendorp

Marc Camille Chaimowicz
"... In The Cherished Company of Others..."
"Jean Cocteau", 2003-2006, mixed media.
courtesy the artist, Cabinet, London. "Carpet", 1992 (featured in pic),
courtesy of Collection Le Consortium, Dijon.
Photo: Cassander Eeftink-Schattenkerk

If I Can't Dance, I Don't Want To Be Part Of Your Revolution,
Edition III Masquerade, episode 1
Suchan Kinoshita, **"Detour for an audience, two disco balls,**
two curtains, rear windows, a physiotherapist, a psychiatrist and a dressing table",
2008, installation. Photo: Peter Cox

"No More Reality. Step 3: SHARED FOLDER"
Photo: Cassander Eeftinck Schattenkerk

If I Can't Dance, I Don't Want To Be Part Of Your Revolution,
Editie III Masquerade, episode 1 Stefanie Seibold, "**Archive presentation**", 2008.
Courtesy of **de Appel** and the artist. Photo: Cassander Eeftinck Schattenkerk

"Bal Masqué",
Photo Anu Vahtra

Jimmy Robert & Ian White - **"Marriage à la Mode et Cor Anglais"**
Photo: Cassander Eeftinck Schattenkerk

Otobong Nkanga, "**Baggage** 1972-2007/08"
Detail from the performance at **de Appel**
Courtesy of the Artist and Allan Kaprow Studio

De Prijs voor de Jonge Kunstcritiek
from left to right: Camiel van Winkel, Edo Dijksterhuis, Anna Luyten (KNACK),
Oscar van den Boogaard, winner Christophe van Gerrewey
and Raymond van de Boogaard (NRC Handelsblad). Photo: Kirsten de Graaf

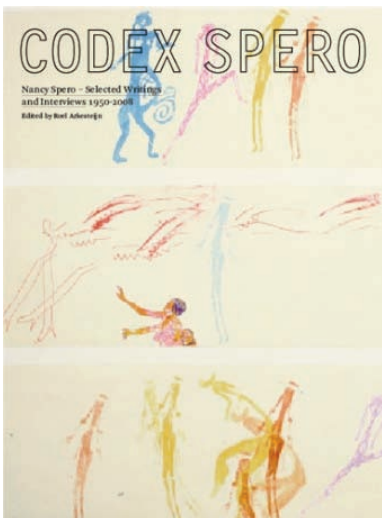

"Collecting today: Private Passions, Public Benefits"
Edo Dijksterhuis and Alvin Hall
Photo: Cassander Eeftinck Schattenkerk

DE-COLLECTING
F.R. DAVID'S
"de-collecting" in
Museum

AND THEN
THE
"de-collecting" in
Museum

Publications: "De-collecting", F.R. DAVID "The Book of Intentions", Michael Borremans "Weight".
"Nancy Spero's Alphabet of Hieroglyphs I & II". Nancy Spero "Codex Spero",
Richard Hawkins "Of Two Minds, Simultaneously", F.R. DAVID "A is for 'orses".

2008, and the era of the Nieuwe Spiegelstraat was brought to a close with Otto Karvonen's "**Vreemdelingenpaleis**"
Photo: Rogier Taminiau

HOOFDSTUK 3: PROJECTEN

7 december 2008 – 1 maart

“The Future Will Last Longer Than The Past” – part I: An interruption by Otto Karvonen (FI)

Vanaf december 2008 tot en met najaar 2009 presenteert **de Appel** een doorlopende serie projecten onder de titel “The Future Will Last Longer Than The Past”. De dynamische verbintenis en het continue hin-und-her tussen het heden en het verleden, die in de voorbije twee jaar bij **de Appel** is geaccentueerd met bijvoorbeeld de hernieuwde aandacht voor performance praktijken en hedendaags feminisme, zal in de aankomende maanden volop op de voorgrond komen te staan. De Finse kunstenaar Otto Karvonen (1975, Helsinki) heeft in 2008 het startschot gegeven voor een periode waarin performances en informances, situaties en events, lezingen en publicaties – het zogenaamde ‘**de Appel on the side**’ – de hoofdmoot van de programmering zullen vormen. Zijn project,

31 december 2008 – 1 januari

“Bal Masqué – A Performative Party”

Met:

Doron Hirsch, Sissi, Voin de Voin, Bonnie & Read, DJ Amira, DJ'S 'one man and lies party' (radio soulwax)

Tevens in het kader van “The Future Will Last Longer Than The Past” werd oud en nieuw 2008/2009 aangegrepen voor het “Bal Masqué – A Performative Party”, een event in Ensoriaanse traditie. Het gemaskerd bal is al eeuwen een feestelijke gelegenheid waarbij het vervloeiën van identiteiten, gedaanteveranderingen, een spel met verborgen persoonlijkheden, het samengaan van werkelijkheid en illusie, van heden en verleden, misleiding en verwarring centraal staan. Kortom, uitermate geschikt als concept voor een feest waarin **de Appel** zijn eigen transitie tot thema wilde maken en waarin alvast vooruit werd gelopen op een afscheid van het pand aan de Nieuwe Spiegelstraat. Kunstenaars Sissi en choreografen Voin da Voin en Doron Hirsch gaven een onverwachte rituele twist aan de avond. DJ's 'one man and lies party' (radio soulwax), en dj Amira zorgden voor de muzikale omkadering tijdens deze geheel uitverkochte nacht.

dat het pand een fictieve nieuwe bestemming toekende als een 'Vreemdelingenpaleis', refereerde via een 'oblique angle' aan de geschiedenis van het gebouw en speelde in op de (ongewisse) toekomst van het pand aan de Nieuwe Spiegelstraat 10.

Publiciteit:

Uitnodigingskaart, digitale nieuwsbrief, website www.deappel.nl, digitale webflyer, Akka-kalender, advertenties Witte Raaf, Metropolis M, www.cultuurnet.nl

Aankondigingen:

www.uitburo.nl, amsterdammuseums.nl, Time Out Listing, Kunstbeeld, Website Ambassade van Finland (Evenementen kalender) Day by Day, Museumtijdschrift, Volkskrant (Agenda beeldende kunst)

Artikelen:

Eisses, K. Alien Palace: An Interruption by Otto Karvonen, Time Out Magazine Amsterdam, January 2009, p. 57

Projecten

Over de verhuizing e.v.:

Vos, André Voor de kunst. Met behoud van vermogen, FD Geld, 16/08/08, p. 10
Keijer, Kees de Appel kan verhuizen, Het Parool, 17/09/2008, p. 20
Keijer, Kees de Appel staat op straat, Het Parool, 16/12/2008, p. 20
Berkhout, Karel Kunstmarkt. Hoe beleg je geld in artistieke broedplaats. Economie van rafelranden, NRC Handelsblad, 02/05/08

Algemene aankondigingen:

PS van de week, 20/09/2008
www.metropolism.com 22/09/2008
Proud, editie 2 2008, Creative Amsterdam
www.eropuit.nl
Website Bibliotheek Universiteit van Amsterdam
www.amsterdam.info
Time Out Online:
www.timeout.com/amsterdam
www.frommers.com
Amsterdam ICard Magazine

Aantal bezoekers: 310

HOOFDSTUK 4: PERFORMANCES

Sinds 2007 produceert en presenteert **de Appel**, onder de noemer van 'Situations', met regelmatige intervallen performances van uiteenlopende makers - van beeldende kunstenaars tot choreografen en schrijvers - die de notie van het 'live moment' onderzoeken. De 'gebeurtenissen acties en bewegingen' werden in de 'interstices' tussen de reguliere tentoonstellingen geprogrammeerd en in samenwerking met partnerinstellingen uit andere disciplines gerealiseerd. De performances die binnen dit kader plaatsvonden, waren zowel 'cabaretse shows' als 'bewegingen' en zowel 'monologen' als 'theatrale concerten'. **de Appel** 'herdacht' en activeerde op deze manier haar eigen erfenis - in 1975 richtte wijlen Wies Smals **de Appel** op als een platform voor 'live art' waar kunstenaars als Chris Burden, Joan Jonas en Vito Acconci hun debuut in Nederland maakten. De samenwerking met organisaties uit gerelateerde 'velden' - zoals het dansfestival Something RAW - droegen bij tot een verbreding van het draagvlak voor elke vorm van 'live art' die niet direct in een specifieke categorie kan worden ondergebracht.

Performances

7 februari

"Marriage à La Mode et Cor Anglais"

Jimmy Robert & Ian White

De Brakke Grond, Rode Zaal

In het kader van Something RAW, het Vlaams-Nederlands festival voor jonge choreografen en performancekunstenaars, presenteerde **de Appel** "Marriage à la Mode et Cor Anglais" van Jimmy Robert (FR/BE) en Ian White (GB), een performance die werd gerealiseerd in coproductie met het STUK Kunstencentrum in Leuven. "Marriage à la Mode et Cor Anglais" vond plaats in de 'black box' van het theater en opende met een verwijzing naar fotograaf Mapplethorpe's bekende portret van de kunstenaars Robert Wilson en Philip Glass. Dit beeld refereert aan de noties herhaling, kunstmatigheid, pose en reproductie die kernbepalend zijn in de performance. Met een minimale, haast repetitieve bewegingstaal en tekstfragmenten afkomstig van Roland Barthes ('It is not by painting that photography touches art, but by theatre') en Frank O'Hara ('To be alert is to be decorative') produceerden Jimmy Robert en Ian White een aaneenschakeling van beelden en maakten van de theaterzaal een 'kijkdoos'.

Financiële ondersteuning:
Ministerie van OC&W, Gemeente Amsterdam
Met speciale dank aan: British Council

Externe partners:
Theater Frascati, Vlaams Cultuurhuis
De Brakke Grond, Stuk Kunstcentrum,
Leuven

Publiciteit:
Uitnodigingskaart, digitale nieuwsbrief,
website www.deappel.nl, persbericht
(inter)nationaal, eflux, Art Forum Holland
Page, Akka-kalender, advertenties
Witte Raaf, Metropolis M
Brochure Something RAW, International
Dance @ Performance Festival

Aankondigingen:
Volkskrant (Agenda Beeldende Kunst),
www.kunstbus.nl, www.galleries.nl

Aantal bezoekers: 130

2 mei

"Baggage 1972.2007"

Allan Kaprow/Otobong Nkanga

Een performatieve screening
in de zolder van **de Appel**

In het kader van de doorlopende performancereeks 'Situations' presenteerde **de Appel** het 'final project' van kunstenaar Otobong Nkanga (NG/FR), studente van DasArts. "Baggage 1972.2007" was een happening van Allan Kaprow, die draaide om de verschuiving en verplaatsing van goederen. Volgens Kaprow staan activiteiten en happenings los van tijd. Zolang de 'centrale metafoor', zoals hij het noemde, behouden blijft, blijft het werk actueel. Vertrekkend vanuit deze noties nam in Otobong Nkanga's opnieuw 'uitvinden' van "Baggage" de terugkeer van het (kunsthistorische) besef van het landschap, dat nauwelijks aanwezig was in de originele versie van Allan Kaprow, een belangrijke plaats in. Door verpakt zand mee te nemen naar Lagos en Nigeriaans zand terug te sturen naar Nederland, gaf Otobong Nkanga een nieuwe politieke lading aan het origineel van Allan Kaprow. Op de avond in **de Appel** presenteerde de kunstenaar de documentatie van deze performance.

Performances

Performances in het kader van "Immovably Centred"

31 mei

Try out

1 juni

Debbie Korper, actrice & Marcel Musters, acteur

4 juni

Gerardjan Rijnders, regisseur & Joke Tjalsma, acteur

5 juni

Marian Boyer, directeur platform Theate-rauteurs & Beppie Melissen, actrice

6 juni

Jacqueline Blom, actrice & Ton Kas, acteur

7 juni

Hans Aarsman, schrijver/fotograaf & Tom Jansen, acteur

8 juni

Cas Enklaar, acteur & Hilt de Vos, actrice

10 juni

Ann Demeester, directeur **de Appel**, Axel Rüger, directeur Van Goghmuseum & Sophie Berrebi, kunsthistorica, curator, universitair docent geschiedenis en theorie van de fotografie aan de UvA

11 juni

Arnoud Holleman, Nickel van Duijvenboden, schrijver/fotograaf & Johan Leestemaker, economist

Performances

Externe partners:
Kunsthalle Bern, DasArts

Publiciteit:
Uitnodigingskaart, digitale nieuwsbrief, persbericht (inter)nationaal, website
www.deappel.nl

Aankondigingen:
website Mediamatic www.mediamatic.nl,
www.kunstbus.nl, www.dasarts.nl,
www.galleries.nl

Aantal bezoekers: 83

Performances

Performances in het kader van "The artist is a mysterious entertainer"

1 & 21 juni

Performances van Guy de Cointet (FR/US): "Two Drawings" en "My Father's Diary", door Mary Ann Glicksman (US/FR).

Performances in het kader van "If I can't Dance Tonight..."

28 sept

Lezing en performance door Jon Mikel Euba (ES), **de Appel**

Performances Keren Cytter (IL), **de Appel** Joachim Koester (DK/US), Frascati

26 okt

Performance Olivier Foulon (BE), Frascati

8 nov

Performance Olivier Foulon (BE), **de Appel** Performance "Re:Horse" by Jon Mikel Euba (ES), SMBA

9 nov

Performance, Keren Cytter (IL), Overtoom 301

Performance "Re:Horse" by Jon Mikel Euba (ES), SMBA

30 nov/Nov

Performance Sarah Pierce (US/IE), Frascati

Performances

HOOFDSTUK 5: INFORMANCES & EVENTS

De Appel organiseert in het kader van bepaalde tentoonstellingen regelmatig 'informances' rondom een gerelateerd thema: geen symposium met academisch pretenties maar een samenhangend geheel aan (performatieve) lezingen, presentaties, filmvertoningen. De term 'informance' is een neologisme samengesteld uit de woorden 'informatie' en 'performance', en 'informeel' verwijst onder meer naar 'thinking through doing.'

14 januari

F.R.DAVID–The “Stuff and Nonsense” issue

Boekpresentatie

Een simultane dubbele boekpresentatie van F. R. DAVID the "Stuff and Nonsense" issue en van DotDotDot 15, in Londen (Cubitt) en New York (Dexter Sinister) met Will Holder en Stuart Bailey.

In Londen om 7pm GMT en in New York 5 uur later om 7pm EST werden beide publicaties te koop aangeboden en in New York begeleid door een lezing van Will Holder, redacteur F. R. DAVID en in Londen door Stuart Bailey, DDD redacteur.

Aantal bezoekers: Londen 65, NY 18

Informances & Events

8 februari

“Meet the Makers”

Event

Gabriel Smeets, artistiek directeur van SNDO, School for New Dance Development in Amsterdam en interim directeur van Springdance Dialogue 2008, ging ter gelegenheid van de performance Jimmy Robert & Ian White "Marriage à La Mode et Cor Anglais", in gesprek met Ian White over performatieve praktijken die zich verplaatsen van de 'white cube' naar de 'black box' en vice versa.

13 maart

Collecting today: Private Passions, Public Benefits

Event, W139

W139, **de Appel** en het Programma Cultuurmecenaat van Kunst & Zaken organiseerden een uitverkochte avond in het teken van de noodzaak tot en de mogelijkheden van private ondersteuning van de hedendaagse kunst. 'Mecenaat' werd in 2008 een 'buzzword' in de Nederlandse culturele sector. Dat de betrokkenheid van individuele burgers bij actuele kunst niet louter hoeft te bestaan uit giften maar hoogst inventieve vormen kan aannemen, bleek uit de ervaring van de bevlogen verzamelaars die een bijdrage leverden aan dit avondsymposium. Valeria Napoleone (IT/GB), Han Nefkens (NL) en Alvin Hall (USA) demonstreerden hoe een private passie vertaald kan worden naar een scala aan activiteiten die op micro- en macroniveau een impuls geven aan het 'publieke' culturele leven. De avond werd begeleid door verzamelaar Kai van Hasselt, ingeleid door de heer Martijn Sanders, verzamelaar en voorzitter van de commissie Cultuurprofijs en uitgeleid door Carolien Gehrels, wethouder van Kunst & Cultuur van de Gemeente Amsterdam.

Publiciteit:
Uitnodiging, flyer, digitale nieuws-
brief, website www.deappel.nl, persbe-
richt (inter)nation(a)al, advertenties
Witte Raaf, Metropolis M, www.w139.nl,
www.kunst-en-zaken.nl

Artikelen:
De Gelderlander, De Stem, Brabants Dag-
blad, De Stentor, PCZ, Metropolis M, Het
Financieele Dagblad

Financiële ondersteuning:
Van Lanschot Bankiers, FD Mediagroep

Met speciale dank aan:
Alvin Hall, Valeria Napoleone, Han Nef-
kens, Martijn Sanders, Carolien Gehrels
en/and Van Lanschot Bankiers

Externe partners:
W139, Stichting Kunst & Zaken met het
Programma Cultuurmecenaat

Aantal bezoekers: 252

Informances & Events

6 - 7 april

"A Romantic Night in de Appel"

Event

In samenwerking met de culturele dating-
site van Mediamatic (www.mediamatic.net/dating) en Gastarbeider Dating
(www.mediamatic.net/gastarbeider), van
de curatoren Irina Birger en Katja Soko-
lova, organiseerde **de Appel** een dating
wedstrijd. Een van de eerste succesvolle
koppels, kunstenaars Irina Birger en Serge
Onnen die elkaar ontmoet hebben op de
Russian Brides Week (www.mediamatic.net/russianbrides), hebben in **de Appel** over-
nacht op de laatste dag van de tentoon-
stelling (6 april). Gedurende deze roman-
tische nacht hadden zij de hele tentoon-
stelling voor henzelf.

Informances & Events

16 maart

"Consumed by Fire: de Romantische Kunstenaar Nu"

Informance

In het kader van de tentoonstelling
"To Burn Oneself with Oneself: the Roman-
tic Damage Show" (23 februari - 6 april)
spraken diverse gasten een namiddag en
vooravond lang rondom het thema 'neo-
retro-romantiek'. De curatoren van de
tentoonstelling Mark Kremer en Ann
Demeester modereerden de middag en gaven
Michael Landy, Delphine Bedel, Constant
Dullaart, Doro Franck, Lars Kwakkenbos
en Mustafa Stitou het woord. Met filmpre-
sentaties van Joan Jonas, Michael Landy
en D. A. Pennebaker / Yves Tinguely.

Aantal bezoekers: 48

Informances & Events

16 mei

"Locating the Producers"

Workshop

locatie: Paperdome, Leidsche Rijn

In het kader van "Master Humphrey's
Clock" werd een workshop georganiseerd
over case studies in de kunst opdrachten
op lactie. In samenwerking met Paul
O'Neill (UK) en het "Situations Program-
me" aan de universiteit in Bristol.
(www.situations.org.uk).
Gasten o. a. Kerstin Bergendhal, Jonathan
Banks, Bik van der Pol, Tom van Gestel,
Jeanne van Heeswijk, Dennis Kaspori,
Mick Wilson.

Aantal bezoekers: 30

Informances & Events

8 juni

A conversation

Event

Allen Ruppersberg in gesprek met curator Moritz Kung (CH/BE) in het kader van Vanessa Desclaux' tentoonstelling "The artist is a mysterious entertainer" op de vloer van Allen Ruppersberg.

Allen Ruppersberg's "Library Floor" en zijn solotentoonstelling in 1991 in **de Appel** dat naverteld werd in het essay van Dirk van Weelden "A Different Kind of Never-Never-Land" (opnieuw gepubliceerd in F. R. David IV), vormde de aanleiding van de tentoonstelling "The artist is a mysterious entertainer". Het openbare gesprek ging over de dialectiek van zijn aanwezigheid en afwezigheid door zijn werk heen, zijn interesse in literaire fictie en zijn fascinatie voor bepaalde historische figuren als Harry Houdini en Raymond Roussel, rolfiguren die hem wellicht geïnspireerd hebben om het proces van werk maken en de relatie tussen kunst en leven te bevragen.

Aantal bezoekers: 42

Informances & Events

5 juli

"Herd Instinct 360°"

Event

In deze performative lecture belichtte Fia Backström (SW/USA) de meer donkere kant van het gemeenschapsdenken en de geschiedenis van protest.

Aantal bezoekers: 25

Informances & Events

21 juni

"Codex Spero"

Boekpresentatie

Boekpresentatie van het boek "Codex Spero. Nancy Spero Selected Writings and Interviews 1950-2008" van Nancy Spero dat is verschenen in samenhang met de solotentoonstelling en is samengesteld door de curator Roel Arkesteijn. Met een flamboyante lezing door Hedy d'Ancona.

Aantal bezoekers: 32

Informances & Events

7 september

F.R.DAVID, "A is for 'orses".

Boekpresentatie

Presentatie van de nieuwe editie van F. R. DAVID. Deze aflevering van F. R. DAVID vertrok vanuit een specifieke interesse in zogenaamde 'ideolecten' of persoonlijke dialecten waarbij de actieradius geleidelijk aan verder werd uitgebreid naar noties als 'geschreven abstracties van gesproken taal' en wiskunde als een subjectieve i. p. v. objectieve categorisatiemethodologie.

Aantal bezoekers: 65

Informances & Events

HOOFDSTUK 6: PRIJZEN & GRANTS

Prijs voor de Jonge Kunstkritiek

de Appel, Witte de With en het Fonds BKVB richtten in 2008 de tweejaarlijkse "Prijs voor de Jonge Kunstkritiek" op. De prijs wil een impuls bieden aan een nieuwe generatie critici en essayisten die schrijven over hedendaagse beeldende kunst en kan gezien worden als een investering in de toekomst van een hoogstaand kunstdiscours. De prijs werd gelanceerd met een opiniërend artikel in het Vlaamse weekblad Knack en in het Cultureel Supplement van Nederlands dagblad het NRC Handelsblad, respectievelijk op 14 en 16 mei verschenen, van schrijver en jury voorzitter Oscar van den Boogaard. Hierin gaf hij zijn visie op de rol van de kunstcriticus: "De kunstcriticus kan de brug zijn tussen kunstwerk en toeschouwer, de kunst ontsluiten voor het publiek. Hij kan opvoeden, enthousiasmeren, verbazen. Hij kan een persoonlijke gids zijn."

Vanaf 14 mei tot 30 juni konden jonge schrijvers tot 35 jaar artikelen inzenden in de categorieën Essay en Recensie. De organisatie ontving 72 inzendingen, waarvan 32 essays en 40 recensies, die anoniem zijn voorgelegd aan de jury, bestaande uit Maria Barnas (schrijver, beeldend kunstenaar), Bernard Dewulf

Prijzen & Grants

(journalist en kunstcriticus voor De Morgen), Edo Dijksterhuis (journalist en kunstcriticus voor het Financieele Dagblad), Barbara Visser (beeldend kunstenaar), Camiel van Winkel (publicist, lector kunstacademie Den Bosch) en onder voorzitterschap van Oscar van den Boogaard (schrijver). Op donderdagavond 9 oktober 2008 vond de uitreiking van de Prijs voor de Jonge Kunstkritiek plaats in debatpodium Zaal de Unie in Rotterdam. Tijdens deze eerste editie werden twee afzonderlijke prijzen uitgereikt in beide categorieën, verrassend genoeg aan dezelfde schrijver, de jonge Vlaming Christophe van Gerrewey (1982). De jury was dermate onder de indruk van zijn persoonlijke, intelligente en bevlogen stukken dat zij besloot hem met zowel de prijs voor het beste essay als met de prijs voor de beste recensie te belonen.

Publiciteit:

Digitale nieuwsbrief, website www.deappel.nl, www.wdw.nl, www.fondsbkvb.nl, eflux, advertentie Witte Raaf, advertentie Metropolis M, oproep NRC Handelsblad, advertentie <H>Art, oproep Knack, oproep Tubelight, oproep 8-Weekly, oproep www.culuurnet.nl, advertentie Financieel Dagblad, www.cultuurnet.nl, Museumtijdschrift, Magazine Fonds BKVB

Aankondigingen:

www.aicanederland.org, www.cultuurnet.nl, www.galleries.nl, www.trendbeheer.com, www.existentie.nl, Kunstbeeld, Metropolis M, NRC-Handelsblad, NRC-Handelsblad, Tubelight Tube's choice, Volkskrant (Agenda Beeldende Kunst)

Artikelen:

De Witte Raaf, Knack, NRC-Handelsblad Cultureel Supplement, De Groene Amsterdammer, De Journalist, Metropolis M website

Radio:

In programma "De Avonden", Koen Kleijn verklaart zijn artikel ([Zolang de hofhouding knikt](#), De Groene Amsterdammer, 17/10/2008) nader in een gesprek met jurylid Camiel van Winkel met Anton de Goede als discussieleider. 3/09/2008

“H+F Curatorial Grant”

In September 2007 lanceerde **de Appel** de H+F Curatorial Grant, een stipendium dat een jonge curator de kans biedt om 18 maanden lang te werken als gastcurator in het FRAC Nord-Pas de Calais in Duinkerken (FR). In het leven geroepen in een samenwerkingsverband tussen **de Appel** arts centre, de H+F Collection (www.hfcollection.org), het FRAC Nord-Pas de Calais en de Jan van Eyck Academie in Maastricht. De beurs wordt jaarlijks uitgereikt aan een ex-deelnemer van het Curatorial Programme en is mogelijk gemaakt door de genereuze ondersteuning van journalist, schrijver en verzamelaar Han Nefkens. **de Appel** kan haar studenten op deze manier een verdere confrontatie met de beroepspraktijk aanbieden in de vorm van een 'on-the-job training'. Annette Schemmel (DE) ontving de eerste beurs en werkte tot en met september 2008-uitgaande van de verzameling van het FRAC en de H+F Collection-aan een tentoonstelling en catalogus over 'de-collecting' in de hedendaagse kunst. 'decollecting' belichtte verschillende varianten op collecties en manieren van verzamelen. De tweede beurs is voor de Chinese Lumi Tan, bij uitzondering een curator die niet het **de Appel** curatorial programme heeft gevolgd, maar wiens tentoonstellingsvoorstel door de jury unaniem enthousiast werd ontvangen.

Prijzen & Grants

HOOFDSTUK 7: PUBLICATIES

Naast de tijdelijke activiteiten die **de Appel** in en buiten het eigen gebouw organiseert, lanceert zij jaarlijks een aantal publicaties die de 'momentaniteit' hiervan overschrijden en op nationaal en internationaal vlak breed verspreid worden. Sinds 2006 werkt **de Appel** aan een uitbreiding en systematisering van haar uitgavenbeleid. Los van het leveren van een bijdrage aan de ontwikkeling van een kunstenaar wil **de Appel** met haar 'boeken' immers een bijdrage leveren aan het hedendaagse discours omtrent beeldende kunst. Dit heeft tot gevolg dat er sinds 2006 naast het uitbrengen van eenmanscatalogi en 'artists books' ook tweejaarlijks een 'theorieboek' en twee issues van de Engelstalige periodieke publicatie F. R. DAVID worden uitgebracht.

In samenwerking met uitgeverijen (waarvan twee in het buitenland en een in Amsterdam) werden drie monografieën gepubliceerd.

“Codex Spero. Nancy Spero – Selected Writings and Interviews 1950–2008”

Mede uitgegeven door ROMA Publications, dit boek is ontstaan als een project van de freelance curator Roel Arkesteijn (NL) en Nancy Spero zelf. Nancy Spero (Cleveland, Ohio, 1926) geldt met haar tegendraadse, politiek geëngageerde werk als een van de belangrijkste kunstenaars van haar generatie. Spero's 'peinture féminine' is inmiddels niet meer van het internationale beeldende-kunsttoneel weg te denken. Codex Spero vormt een radicaal manifest en een artistiek testament. In nauwe samenwerking met de kunstenaar maakte editor Roel Arkesteijn een selectie uit haar statements, correspondentie, essays, aantekeningen voor lezingen, interviews en persoonlijk beeldmateriaal. Samen geven deze documenten een indringend beeld van Spero's beweegredenen, haar ontwikkeling en betekenis als kunstenaar. Een overzicht van alle beeldmotieven waarvan Spero zich sinds midden jaren zeventig in haar werk bedient, completeert deze publicatie.

Uitgevers: Roma Publications & **de Appel**
Redactie: Roel Arkesteijn met Nancy Spero; Roger Willems en Edna van Duyn
Ontwerp: Roger Willems

Michael Borremans, “Weight”

Belgische kunstenaar Michaël Borremans heeft naam gemaakt met absurdistische tekeningen en raadselachtige schilderijen. In 2005 presenteerde Borremans voor het eerst een filmprojectie als integraal onderdeel van een installatie in de Berlijnse Biennale. De verschuivende tableaux vivants, waarin Borremans geleidelijk een bedrukkende sfeer oproept door subtiel camerawerk, zijn in hun vorm en onderwerp verwant aan zijn twee-dimensionaal werk. Door een vast camerastandpunt te gebruiken of langzaam in te zoomen, concentreert hij zich op bepaalde details van de enscenering, lichaamsdelen, gezichten of kleding. Het blijft gissen wie deze mensen zijn of wat ze doen. Net als in zijn schilderijen balanceren de beelden in zijn schilderijen op de dunne lijn tussen de herkenbare, dagelijkse werkelijkheid en een bizarre droomwereld.

Uitgever: HatjeCantz

Redactie: Edna van Duyn

Tekst: Ann Demeester, Massimiliano Gioni,

Philippe-Alain Michaud, Delfim Sardo

Ontwerp: Kim Beirnaert

Quote:

"A painting is not a stationary image: it moves, it is a presence. Film is something I would still like to experiment with." (Michael Borremans)

Publicaties

Quote:

'Het grote belang van Spero is de prachtige, inspirerende manier waarop ze de uitdrukking heeft gegeven aan haar rebellie, aan de hardnekkige weigering om misstanden te accepteren, aan haar walging van oorlog en van onderdrukking. Dit maakt de publicatie van haar teksten en interviews in de Codex Spero bijzonder waardevol.'

Wesseling, Janneke Genoeg gefulmineerd, NRC Handelsblad, 09/05/08

Richard Hawkins "Of two minds simultaneously"

Deze monografie is verschenen naar aanleiding van het eerste institutionele overzicht van Hawkins' oeuvre dat van november 2007 tot februari 2008 in **de Appel** plaatsvond. Beginnend met collages uit de jaren negentig die laten zien dat met weinig visuele elementen een sterk kunstwerk kan ontstaan, reikt het overzicht tot aan de meeste recente werken die een complete nieuwe richting in Hawkins' oeuvre aankondigen. Hawkins onderzoekt sociale, culturele en historische verschijnselen op een gevoelige en tegelijkertijd kritische manier, waarin hij autobiografische motieven weeft. Door het hele boek heen komen onderwerpen zoals mannelijke lust, 'genderkwesties' en de popstar cultus tot aan sculpturen van hermafrodieten in de Romeinse oudheid of de strijd in de Indiase bevolking in Noord-Amerika aan bod.

Uitgever: Walther König, Köln
Red.: Edna van Duyn, Christopher Müller
Tekst: Ann Demeester, Bruce Hainley
Ontwerp: Sabine Pflitsch
& Richard Hawkins
Met dank aan: Galerie Daniel Buchholz
Cologne, Richard Telles Gallery Los Angeles,
Corvi-Mora Gallery London, Greene Naftali
Gallery New York.

Publicaties

HOOFDSTUK 8: BIBLIOTHEEK & ARCHIEF

Vanaf de opening in 1975 heeft **de Appel** een research- en referentiebibliotheek bijgehouden. De collectie met circa 10000 titels is sterk verbonden aan de geschiedenis van **de Appel**, de kunstenaars die er hebben geëxposeerd (1184 tot dusver!) en het Curatorial Programme. Vanaf 8 september 2007 - maart 2009 was de bibliotheek van **de Appel** geopend voor publiek. Voor (archief)onderzoek werden afspraken gemaakt worden met de bibliothecaris, Nell Donkers.

F.R.DAVID

In 2008 verschenen twee nummers van F. R. DAVID, het Engelstalige journal waarvan de naam verwijst naar de gelijknamige liedschrijver van de pophit "Words don't come easy". F. R. DAVID houdt zich bezig met de status van schrijven in de beeldende kunst.

Het eerste nummer is 'gekaapt' door de deelnemers van het Curatorial Programme en bevat het "Book of Intentions" verwijzend naar hun project "Master Humphrey's Clock", het project dat de CP deelnemers in de Leidsche Rijn realiseerden.

Het "A is for 'orses" issue - onder redactie van Will Holder- werd geïnspireerd door een notie van idiolecten en persoonlijke vocabulaires, later aangevuld door noties van een subjectieve, redigerende vorm van gesproken taal, abstracties van taal, en logica en wiskunde als manier van subjectieve categorisatie.

Publicaties

Additionele activiteiten:

13 dec - 8 feb

Akademie der Künste, Berlin
de Appel archive on tour als onderdeel van de tentoonstelling "re. act. feminism - performance art of the 1960s and 70s today". Installatie met een selectie werk uit het archief.

HOOFDSTUK 9: CURATORIAL PROGRAMME

(voertaal Engels)

'De Appel Curatorial Training Programme' was initiated in 1994 by former director Saskia Bos. From the onset the course wished to bridge the gap between art historical education and 'practice' in the field of contemporary art by offering young curators a condensed package of experiences and skills which can be used as tools and instruments during the further development of their professional career.

Since 2006/07 the curriculum of the programme, from then on entitled '**de Appel** Curatorial Programme', has been reshaped under the guidance of director Ann Demeester and the new tutorial team. This involved a remarkable expansion of the tutorial team and an extension of the programme period to 8 months. Further changes included the introduction of a sequence of thematic workshops (ranging from 'The History of Exhibitions' and 'The practice of Commissioning' to 'Post Institutionalism') and the inclusion of a longer research trip to a destination outside Western Europe.

Curatorial Programme

Apart from the preparation of the final project, the curriculum of the programme consists of an extensive range of tutorial sessions; a minimum of 5 thematic workshops with invited guest teachers; numerous formal and informal encounters with art professionals from the Netherlands and abroad; meetings with artists and curators showing at and working for the institution; studio visits and institutional visits; a minimum of 7 research trips abroad; the attendance of lecture series at affiliated institutions; extensive exchange with peers from related curatorial programmes; a reading group; writing assignments and self-presentations.

Besides setting up its own specific programme **de Appel** taps into the fact that the Netherlands has a lot to offer in the field of contemporary visual and performance arts.

The major change that was implemented in 2006 and is maintained, consists of a thematic focus on the polarity between 'free-lance' and 'institutional' curating and an examination of the notion of 'context-responsive' curating. Specific attention is paid to an exploration of the role art plays within processes of urban renewal and urban generation. This focus culminates in a 'site-specific' curatorial assignment: the participants of the course are invited to investigate a specific 'area' (in 2006/2007 this was the Amsterdam suburb de Bijlmermeer and in 2007/2008 focus was on New Town Leidse Rijn near Utrecht) and realise a project - as a group or as individuals - that relates to this site in a direct and literal or indirect and metaphorical way. Through inviting the participants to work 'off-site' **de Appel** challenges the aspiring curators to work within an extra-institutional context, to react upon a specific socio-economical and cultural environment, to mediate its own audience and to reflect upon the current status and problematics of art in (sub)urban public space. Throughout the process the relationship with the 'mother institution' - which is equally operating extra muros - is maintained while at the same time being interrogated.

Curatorial Programme

Jurymembers 2007/2008:

Jean-Christophe Ammann, Ann Demeester, Roos Gortzak, Anders Kreuger, Gerardo Mosquera en/and Lisette Smits

Tutors CP 2007/2008:

Annie Fletcher, Elena Filipovic, Henk Slager, Dieter Roelstraete, Lisette Smits, Steve McQueen and Ann Demeester

Guest teachers CP 2007/2008

(a.o): Anselm Franke, Kai van Hasselt, Jan van Adrichem, Gerardo Mosquera, Florian Waldvogel, Grant Watson, Carlos Basualdo, Mieke Bal, Arno van Rosmalen, Nathalie Zonnenberg, Paul O'Neill, Tobias Berger, Simon Sheikh, Bik van der Pol, Delphine Bedel, Tom van Gestel, Rein Wolfs, Nina Folkersma, Nina Möntmann, Maria Hlavajova, Seth Siegelau, Marga van Mechelen, Jean Christophe Ammann, Barbara Visser, Vanessa Desclaux, Jeanne van Heeswijk, Jeroen Boomgaard, Maxine Kopsa, Anna Tilroe, Kit Hammonds, Anke Bangma, Pier Luigi Tazzi, Francesco Manacorda, Ronny Heiremans, Anton Vidockle, Gijs Frieling, Michael Borremans, Vasif Kortun, Teike Asselbergs, Charles Merewether, Tom Morton, Nav Haq, Edgar Schmitz, Claire Bishop, Jan Debbaut, Jacques Ranciere, Francois Piron, Philippe Pirotte, Vit Hravaneck, Bart van der Heijde, Tirdad Solgar, Apolonija Šušteršič, Paul Sietsema, Michael Borremans, Mark Kremer, Paul Sietsema, Engin Celikbas, Richard Hawkins, Dan Peterman.

Deelnemers Curatorial Programme 1994-2008

2007/2008

Yulia Aksenova(RU) Curator and art critic, Moscow, Russia. **Jesse Birch**(CA) Acting director of Access Gallery, Vancouver, Canada. **Sarah Farrar**(NZ) Independent curator, Amsterdam, The Netherlands. **Inti Guerrero**(CO) Independent curator, Rio De Janeiro, Brazil. **Virginija Januškevičiūtė**(LT) Curator, Contemporary Art Centre(CAC), Vilnius, Lithuania

2006/2007

Andrew Cannon(UK) Assistant director, Stuart Shave Modern Art, London, UK. **Maaïke Gouwenberg**(NL) Curator, If I Can't Dance I Don't Want to be Part of Your Revolution, Amsterdam, The Netherlands. **Camila Marambio**(CL) Artistic Coordinator, Proyecto Piloto, Valparaíso, Chile. **Annette Schemmel**(DE) Independent curator, Berlin, Germany. **Karolin Tamperre**(EE) Independent curator, Bergen, Norway / Berlin, Germany. **Magdalena Ziółkowska**(PL) Curator, Museum of Modern Art, Łódź, Poland

2005/2006

Defne Ayas(TU) Curator, PERFORMA, NY, USA. **Tessa Giblin**(NZ) Curator of Visual Arts, Project Arts Centre, Dublin, Ireland. **Stefan Rusu**(MD) Visual artist and freelance curator, Chisinau, Republic of Moldova and Bucuresti, Romania. **Laura Schleussner**(US) Independent curator, Berlin, Germany. **Angela Serino**(IT) Independent curator, Amsterdam, The Netherlands. **Rael Artel**(EE) Independent curator, Pärnu, Estonia. **Kathrin Jentjens**(DE) Director, Kölnischer Kunstver-

ein, Köln, Germany. **Claire Staebler**(FR) Art director, Pinchuk-ArtCentre, Kiev, Ukraine. **Jelena Vesic**(RS) Independent curator, Belgrade, Serbia. **Huib Haye van der Werf**(BE) Curator NAI, Rotterdam, The Netherlands. **Veronica Wiman**(SE) Independent curator, Stockholm, Sweden

2003/2004

Danila Cahen(NL) Independent curator and filmmaker, Amsterdam, The Netherlands. **Binna Choi**(KR) Director CAS-CO, Office for Art, Design and Theory, Utrecht, The Netherlands. **Bree Edwards**(US) Independent curator and co-founder of Be Johnny: Video, Art & Design, Los Angeles, USA. **Amiel Grumberg**(FR) †2004, The Netherlands. **Solvej Helweg Ovesen**(DK) Founder of Solvej Ovesen Curatorial Projects, Copenhagen, Denmark / Berlin, Germany. Co-founder and artistic director of U-TURN Quadrennial for Contemporary Art, Denmark 2008. **Victor Palacios**(MX) Independent curator, Santiago de Compostela, Spain / Mexico City, Mexico

2001/2002

Francesco Bernardelli(IT) Independent art critic and curator, Torino, Italy. **Edit Molnár**(HU) Director of the Contemporary Image Collective(CIC), Cairo, Egypt. **Mai Abu ElDahab**(EG) Artistic Director, Objectif Exhibitions, Antwerp, Belgium. **Natasa Petresin**(SL) Independent curator and critic, Paris, France / Ljubljana, Slovenia. **Basak Senova**(TU) Curator, writer and designer, Istanbul, Turkey. **Nikola Dietrich**(DE) Curator, Museum für Gegenwartskunst, Basel, Switzerland

2000/2001

Hilde de Bruijn(NL) Head of exhibitions SMART project space, Amsterdam, The Nether-

lands. **Barbara Clausen**(AT) Curator, art historian, Vienna, Austria. **Dominique Fontaine**(HT) Independent curator, Montréal, Canada. **Iлина Koralo-va**(BG) Curator, Galerie für Zeitgenössische Kunst, Leipzig, Germany. **Livia Paldi**(HU) Curator Mucsarnok / Kunsthalle, Budapest, Hungary. **Nuno Sacramento**(MZ) PhD researcher, Visual Research Centre, Dundee, UK

1999/2000

Jane Bhoynroo(UK) Co-founder of arts agency Kaavous-Bhoynroo, Cambridge, UK. **Sophie O'Brien**(AU) Independent writer and curator, Sydney, Australia. **Florence Derieux**(FR) Director of FRAC Champagne-Ardenne, Reims, France. **Simonka de Jong**(NL) Journalist, filmmaker and curator, Hilversum, The Netherlands. **Boris Kremer**(LU) Freelance translator and editor, London, UK. **Montse Badia**(ES) Art critic and independent curator, Barcelona, Spain

1998/1999

Lorenzo Benedetti(IT) Director, De Vleeshal, Middelburg, The Netherlands. **Anja Dorn**(DE) Director, Kölnischer Kunstverein, Köln, Germany. **Machiko Harada**(JP) Curator, Akiyoshidai International Art Village, Shuho Town, Japan. **Rob Tufnell**(UK) Director, Ancient and Modern, London, UK. **Suzanne van de Ven**(NL) Independent curator and writer, Amsterdam, The Netherlands

1997/1998

Tobias Berger(DE) Chief Curator Nam June Paik Center, Seoul, South Korea. **Luca Cerizza**(IT) Independent curator, Milan, Italy. **Tanja Elstgeest**(NL) Curator at De Veenfabriek, Leiden, The Netherlands. **Karen Jones**(US) Independent curator and critic, New York, USA. **Yukie Kamiya**(JP) Chief Curator at Hiroshima City Museum of Contem-

porary Art, Hiroshima, Japan. **Martijn Verhoeven**(NL) Teacher & Curator, Coordinator Fine Arts at Koninklijke Academie van Beeldende Kunst, Den Haag, The Netherlands

1996/1997

Phillip van den Bossche(BE) Director PMMK, Oostende, Belgium. **Claudine Hellweg**(NL) Freelance art critic, Oostende, Belgium. **Rita Kersting**(DE) Director, Kunstverein für die Rheinlande und Westfalen, Düsseldorf, Germany. **Raimundas Malasauskas**(LT) Curator, Artists Space, New York, USA. **Cosima Rainer**(AT) Independent curator, Vienna, Austria. **Paula Toppila**(FI) Project manager Pro Arte Foundation, Helsinki, Finland

1995/1996

Annie Fletcher(IE) Curator Van Abbe Museum, Eindhoven, The Netherlands. **Nina Folkersma**(NL) Independent curator, Amsterdam, The Netherlands. **Clive Kellner**(ZA) Independent curator, Johannesburg, South Africa. **Kay Pallister**(UK) Independent curator, London / Glasgow, UK. **Adam Szymczyk**(PL) Director, Kunsthalle Basel, Basel, Switzerland

1994/1995

Els van den Berg(NL) Independent curator, Deventer, The Netherlands. **Jan Florizzone**(BE) Writer, editor and documentary filmmaker, Brussels, Belgium. **Sjoukje van der Meulen**(NL) PhD Candidate in Modern Art and Architecture at Columbia University, NY, USA. **Åsa Nacking**(SE) Director, Lunds Konsthall, Lund, Sweden. **Pia Viewing**(FR) Independent curator, France. **Jan Winkelmann**(DE) Independent curator, Berlin, Germany

HOOFDSTUK 10. BESTUUR/STAF/ MEDEWERKERS

Bestuur 2008:

Rick van der Ploeg, voorzitter
Madeleine de Cock-Buning, bestuurslid
Hendrik Driessen, bestuurslid
Tati Freeke-Suwarganda, penningmeester
Fleur Gieben, secretaris
Joep van Lieshout, bestuurslid
Suzanne Oxenaar, bestuurslid

Staf 2008:

Ann Demeester, directeur
Salima Belhaj, zakelijk leider
(t/m augustus 2008)
Tony Hofman, productie tentoonstellings-
coördinator vervanger van
Sara Carels, productie tentoonstellings-
coördinator (tm mei 2008)
Hiske Zomer, pers en publiciteit
Edna van Duyn, publicaties
Yvonne Grootenboer, receptie
Anna Andersson, receptie
Danila Cahen, coördinator Curatorial Pro-
gramme (vanaf juli 2008), vervanger van
Esther Vossen, coördinator Curatorial
Programme
Gerbrand Korevaar, tekstschrijver

Adviseurs 2008

Aernoud Bourdrez
Paul Looijmans
Jan van Muiswinkel

Bestuur/Staf/Medewerkers

Freelance medewerkers 2008:

Nell Donkers, bibliotheek en archief
Marc Oosting, opbouw en techniek
Patrick Landsaat, boekhouding (vanaf juli
2008), vervanger van
Willem de Ruijter, boekhouding
Sjoerd Knibbeler, receptie
Gerrit-Jan Huinink, receptie
Lise van Zaalen, receptie
Floor Meijers, receptie
Erica van Loon, receptie

Stagiaires 2008:

Lise van Zalen, stagiair Curatorial
Programme
Melina Karanika, stagiair archief
Tatyana Neplioueva, stagiair archief
Laure-Anne Tillieux, stagiair productie
Timothy Plevier, stagiair archief
Valerie Dobbe, stagiair Curatorial
Programme
Samga Nguyen, stagiair publiciteit

Vrijwilligers 2008:

Gwyneth Dolron, vrijwilliger publiciteit
en archief
Simone Korver, vrijwilliger conciërge
Christina Kuster, vrijwilliger receptie
Rogier Taminiau, vrijwilliger archief &
fotograaf

HOOFDSTUK II. DE APPEL IN DE MEDIA

Artikelen:

- a. o. Bij de Appel is alles nog nat**, Inter-views met jonkheer Jan Six, Uitkrant Amsterdam, 29/02/08
- a. o. Dubbele winst voor Christophe Van Gerrewey in de Prijs voor de Jonge Kunstcritiek**, De Witte Raaf, nov. dec. (nr. 136), 2008, p. 3
- a. o. Master Humphrey's Clock op Hoge Weide**, De Brug Utrecht, 02/05/08
- a. o. Master Humphrey's Clock is een bijzondere expositie**, VAR, 29/04/08
- a. o. Leidsche Rijn even op internationale kunstkaart**, Brabants Dagblad, 14/05/08
- a. o. Project rond 'collectie' in FRAC Nord-Pas de Calais**, <H>ART, 08/05/08
- Archer, M. Marc Camille Chaimowicz**, Art Forum mei/May 2008, p. 195
- Bakker, B. Dubbelrol van de mecenas**, De Gelderlander, 18/03/08 (dezelfde column verscheen ook in De Stem, Brabants Dagblad, De Stentor, PCZ)
- Bakker, P. Olivier Foulon verklaart eigen werk**, Website Metropolis M, 31/10/2008
- Barnas, M. Guerrilla**, NRC Handelsblad, 06/06/08
- Berkhout, K. Kunstmarkt. Hoe beleg je geld in artistieke broedplaats. Economie van rafelranden**, NRC Handelsblad, 02/05/08
- Bonnin, A. Marc Camille Chaimowicz**, Revue d'art Contemporain, autumn 2008, p. 34-35
- Boogaard, O. van den, De kritiek moet kritisch bekeken worden**, Knack, 14/05/2008
- Boogaard, O. van den, Schrijf eens een goed stuk!**, NRC-Handelsblad, Cultureel Supplement, 16/05/2008
- Borg, L. ter, De beste beeldende kunst van 2008 (The Romantic Damage Show)**, NRC Handelsblad & NRC Next, 31/12/2008
- Borg, L. ter, De alles-vernietigende drift van de romantiek in de kunst**, NRC Handelsblad, 10/03/08
- Borg, L. ter, Emoties uit keihard spaanplaat gesneden. Romantische driften verbeeld in kunst**, NRC Next, 10/03/08
- Borg, L. ter, To Burn Oneself with Oneself**, NRC Handelsblad Cultureel Supplement, 07/03/08
- Broek, M. van den, De performance is een continu rebellerende puber**, Interview met Ann Demeester, De Theatermaker dec. 2008- jan.'09
- Bronwasser, S. Scheiding der geesten (analyse hedendaagse schilderkunst)**, Volkskrant, 14/02/08
- Bronwasser, S. Goed gevoel voor enscenering bij eigenzinnige Chaimowicz**, Volkskrant, 16/08/2008
- Commandeur, I. Georganiseerde vrijgevigheid, De Kunstmecenas nieuwe stijl** Metropolis M (nr. 3) 2008, p. 58-65
- Demeester, A. Kort door de bocht - een column**, HTV De Ijsberg, nov. dec., 2008
- Dijksterhuis, E. Nooit kopen met het hoofd**, Het Financieele Dagblad, 01/03/08
- Dijksterhuis, E. Vers bloed voor de musea**, Interview met Ann Demeester
- Museum als interpretatiemachine**, Het Financieele Dagblad, FD persoonlijk, 07/06/08
- Eisses, K. Alien Palace: An Interruption by Otto Karvonen**, Time Out Magazine Amsterdam, januari 2009, p. 57
- Fox, D. Case Study: '...In the Cherished Company of Others...'** by Marc Camille Chaimowicz, Frieze, oktober 2008, p. 274-277
- Gerrewey, C. van, De toekomst is die berg**, NRC-Handelsblad, Cultureel Supplement, 10/10/2008
- Giblin, T., Best Group Shows**, Frieze, January February (nr. 120) 2009
- Keijer, K. De Appel kan verhuizen**, Het Parool, 17/09/2008
- Keijer, K. De Appel staat op straat**, Het Parool, 16/12/2008
- Keijer, K. De romantiek is terug en kent vele vormen**, Het Parool, 13/03/08
- Kleijn, K. Zolang de hofhouding knikt**, De Groene Amsterdammer 17/10/2008
- Klooster, M. Feminisme is meer dan emancipatie**, Interview met Ann Demeester, Gynaika Magazine, dec. 2007- jan. '08
- Korver, S. Art/Stage: Immovably Centred**, Amsterdam Weekly, 29 mei-4 juni 2008, p. 8
- Kroef, S. van der, Marc Camille Chaimowicz. Een zelfportret in 100 delen**, Website Metropolis M, 20/08/2008
- Kunstredactie, Mondriaan Stichting wil 5 mln euro erbij**, NRC Handelsblad 13/03/08
- Leij, M. Marc Camille Chaimowicz**, Kunstbeeld, 31/08/2008, p. 14
- Linden, R. van der, Spero strikes again**, Beelden, nr. 43, 2008, p. 24
- Linden, R. van der, Vrouw in verzet**, Opzij, juni 2008, p. 83
- Mik, Edzard Arnoud Holleman laat de kunstenaar uit elkaar vallen**, NRC Handelsblad, Cult. Supplement, 13/06/08
- Ruyters, D. Een bokaal vol zuur. De Prijs voor de Jonge Kunstcritiek**, website Metropolis M 13/10/2008
- Ruyters, D. Renzo of Guy. Het ware gezicht van Afrika**, Metropolis M (nr. 3) 2008
- Sardo, D. The enchanted wanderer**, Centro de Artes Visuais, 15 maart-8 juni 2008
- Schoonenboom, M. Betrokkenheid heeft niet met veel geld te maken**, Volkskrant, 13/03/08
- Silva Pereira, A. Het grote gemis/Acerca da Maravilhosa Ausência na Obra de Michael Borremans**, Centro de Artes Visuais, 15 maart-8 juni 2008
- Smets, S. Museumkunst verplaatst naar Vinexwijk**, NRC Handelsblad, 27/05/08
- Smets, S. Vinex: proef-tuin. Een afstudeerproject in het Utrechtse Leidsche Rijn moet de vinexwijk identiteit geven**, NRC Next, 29/05/08
- Sokolova, K. Aliens in Leidsche Rijn, a first hand experience in second hand art**, www.mediamatic.net
- Sijberden, C. Weinig schade in de Appel**, Tubelight, april 2008
- Tuijn, E. van If I Can't Dance, Editie III Masterade**, Metropolis M, (nr. 6), 2008, p. 83
- Vaillant, A. Het retrospectief heruitgevonden**, Metropolis M (nr. 6) dec/jan2008/9, p. 64-69
- Vesters, C. Paul Sietsema, de Appel**, Flash Art (reviews), jul-sept. 2008, p. 254
- Vos, A. Voor de kunst. Met behoud van vermogen**, FD Geld, 16/08/08, p. 10
- Vuegen, C. Michaël Borremans**, Kunstbeeld, 31/05/05, p. 39
- Vusse, P. van Expositie over het ervaren van ruimte in Leidsche Rijn**, AD/Utrechts Nieuwsblad
- Wesseling, J. Genoeg gefulmineerd**, NRC Handelsblad, 09/05/08
- Wesseling, J. Ontzag voor het woord**, AMC Magazine, 30/06/08
- Wesseling, J. Critici maken de kunst af**, NRC-Handelsblad, Cultureel Supplement, 16/05/2008
- Radio:**
- Radio Ping Pong**, een programma over kunst, cultuur en wetenschap, Ann Demeester spreekt over "Spero Speaks" en "Three Films", 17/04/08, 10.30u.
- "De Prijs Voor de Jonge Kunstcritiek"**, in De Avonden, VPRO 8/10/2008
- "If I Can't Dance, I Don't Want To Be Part of Your Revolution"**, Amsterdam FM Radio, Kunst en Cultuur in De Openbare Bibliotheek Amsterdam, 23/10/08
- TV:**
- Renzo Martens in De Kunst**, NPS, 16/03/08
- Extra:**
- Rondetafelgesprek Deep Screen-Art in Digital Culture**, Theatrum Anatomicum, Waag Society, 28/05/08
- "L'usine op zondag"**, het Veem Theater, Ann Demeester over performances in de actuele beeldende kunst, 18/05/08

de Appel arts centre, Amsterdam
Jaarverslag 2008

Redactie:
Edna van Duyn
Ann Demeester
Gerbrand Korevaar
Hiske Zomer
Ass. : Marian Cousijn

Ontwerp:
Will Holder

Fotografie:
Cassander Eeftinck Schattenkerk,
Sal Kroonenberg, Rogier Taminiau

Oplage:
400 exemplaren (150 NL, 250 ENG)

Druk:
Spindulys, Kaunas, Lithuania

Colofon

Colofon

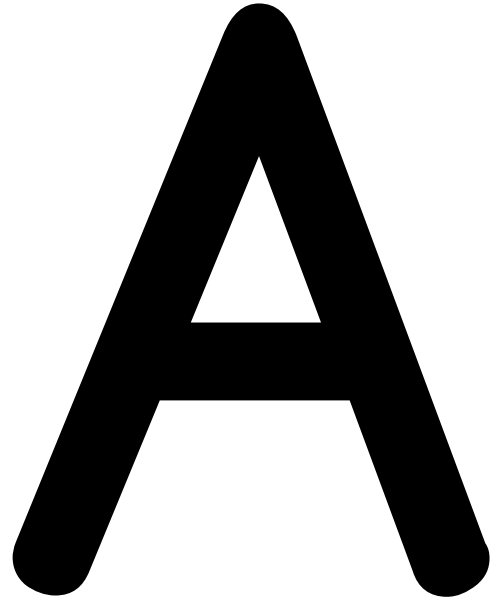
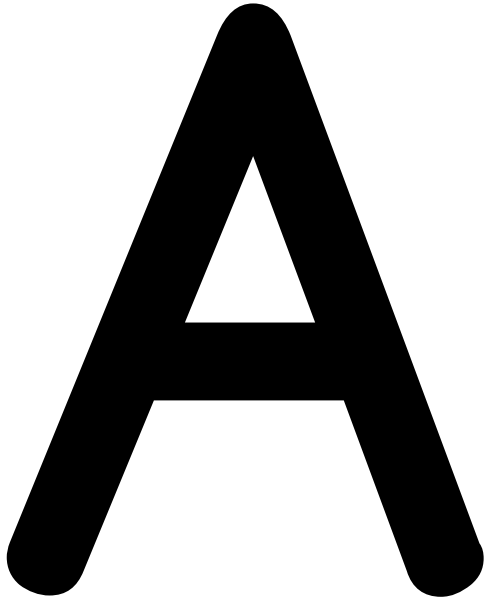
Postadres 2009:
de Appel office
Postbus 10764
1001 ET Amsterdam

t +31(0) 20 6255651
f +31(0) 20 6225215
e info@deappel.nl (algemeen)
e bookshop@deappel.nl (boekbestellingen)

www.deappel.nl

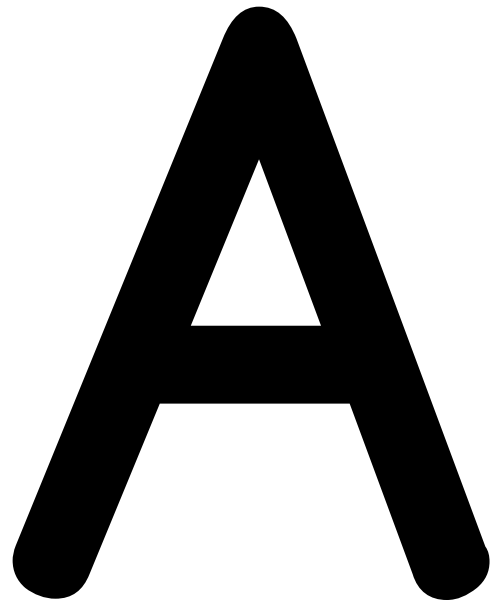
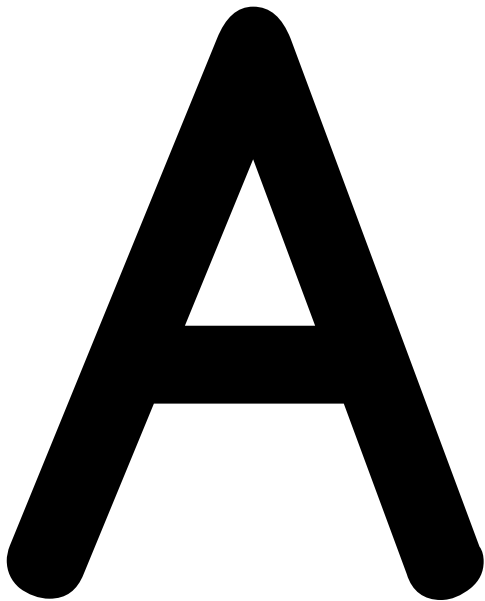
Uitsluitend op afspraak:
bezoekadres vanaf 23 maart 2009

de Appel Office
Damrak 70
Amsterdam

de Appel arts centre

de Appel arts centre

de Appel arts centre

de Appel arts centre

